

1

liturgijsko-pastoralni list

ŽIVO VRELO

2021

Hrvatski institut za liturgijski pastoral pri Hrvatskoj biskupskoj konferenciji • GOD. XXXVIII • CIJENA: 13 KN

Navještaj i slušanje Riječi

od 17. siječnja do 20. veljače 2021.

God. XXXVIII. (2021.)
Liturgijsko-pastoralni list
za promicanje liturgijske obnove

Glavni i odgovorni urednik:
Ante Crnčević

Uredničko vijeće:
mons. Ivan Šaško,
Ante Crnčević, Petar Bašić,
mons. Ivan Ćurić

Predsjednik uredničkog vijeća:
mons. Zdenko Križić

Uredništvo:
Ante Crnčević, Ivan Andrić,
Lana Gusić

Grafička priprema:
Tomislav Koščak

Izdavač i nakladnik:
Hrvatski institut za liturgijski pastoral
pri Hrvatskoj biskupskoj konferenciji
Ksaverska cesta 12a
10000 ZAGREB

Telefon: 01 5635 050
Faks: 01 5635 051
e-mail: hilp@hilp.hr
www.hilp.hr

Tisak:
Grafika Markulin, Lukavec

Isus zbori i tumači Pisma.

Uskrsli s učenicima na putu u
Emaus. Reljef na pilastru u klaustu
benediktinske opatije Santo Domingo
de Silos, Španjolska, 11. st.

urednikova riječ

1

- ☐ Nedjelja Božje riječi

naša tema: Navještaj i slušanje Riječi

2

- ☐ Liturgija slušanja, A. Crnčević
- ☐ 'Aperuit illis sensum', I. Šaško
- ☐ Kongragacija za bogoštovlje:
Bilješka o Nedjelji Božje riječi

otajstvo i zbilja

20

- ☐ Biblijsko-teološka razmišljanja:
A. Vučković, S. Slišković, I. Šaško,
I. Raguž, D. Runje
- ☐ Druga nedjelja kroz godinu
- ☐ Treća nedjelja kroz godinu
- ☐ Četvrta nedjelja kroz godinu
- ☐ Peta nedjelja kroz godinu
- ☐ Šesta nedjelja kroz godinu

trenutak

40

- ☐ Blagoslov naroda evanđelistarom

Nedjelja Božje riječi

Treća nedjelja vremena 'kroz godinu' u liturgijskome ritmu slavi se kao *Nedjelja Božje riječi*. Ta odluka pape Franje, izražena apostolskim pismom *Aperuit illis* od 30. rujna 2019., izrasla je iz želje da Božja riječ u životu Crkve bude na dublji način prepoznata kao izvor snage za život vjere te kao milosno mjesto Kristove spasenjske prisutnosti u njegovu narodu. Nedjelja Božje riječi ima zadaću podsjetiti vjernike na ono što se po snazi naviještanja Riječi zbiva u svakome liturgijskome slavlju. Dajući prostor slušanju Božje riječi, liturgija postaje milosno mjesno prisnoga zajedništva s uskrslim Gospodinom jer kad se u zajednici vjernika naviještaju sveta Pisma, sam Krist govori svojoj Crkvi (SC 7).

Zacijelo je u *Općoj uredbi Rimskoga misala* i u *Prethodnim napomenama Reda misnih čitanja* lako pronaći niz napomena i nadahnuća koja će usmjeriti oblikovanje slavlja Nedjelje Božje riječi. Naime, na obrednoj se razini ne uvodi i u slavlje ne unosi ništa posebno novoga, nego se nastoji dati važnost onomu što počesto izmiče redovitomu življenju susreta s Božjom riječju u slavljinama vjere. U tome je vidu Kongregacija za bogoštovlje i disciplinu sakramenata izdala *Bilješku o slavljenju Nedjelje Božje riječi*, koju donosimo u hrvatskome prijevodu. Spomenut ćemo samo nekoliko naglasaka koji mogu biti razmatrani u oblikovanju slavlja ovoga Dana Božje riječi: pozornost na vrijednost *navještaja* Božje riječi; ponovno otkrivanje *sakramentalnosti* Božje riječi kao načina uprisutnjenja Krista u zajednicu vjernika; uočavanje nutarnjega *ustroja* i *slijeda* svetopisamskih čitanja u liturgijskim vremenima; obnovljena svijest o vrijednosti *slušanja* Riječi; briga za stalne *službe čitača* i *psalmista*, kao i za njihovu prikladnu pripravu; pozornost za obredne *knjige* koje sadrže Božju riječ (Lekcionar i Evanđelistar); osjetljivost za dostojanstvo *mjesta navještaja Riječi*; geste čašćenja Riječi (ophod, poklici, kađenje, ljubljenje evanđelistara, znamen križa), *trenutci šutnje* koji omogućuju udomljenje Riječi u srcima vjernika...

Božja riječ, živa i djelotvorna po snazi Duha Svetoga, u liturgiji Crkve nastavlja: pozivati, poučavati, rasvjetljivati, koriti, tješiti, poticati, buditi nadu, ozdravljati, oslobađati, krijepiti... Stoga se Crkva u svakome liturgijskom slavlju izručuje preobražajnoj snazi Božje riječi.

Urednik

Liturgija slušanja

O umijeću naviještanja i mudrosti slušanja Božje riječi

Ante Crnčević

Od svih osluškivanja i slušanja, slušanje Boga najdublje je iskustvo. Ono najviše ispunja čovjeka. Postati mjesto njegove prisutnosti znači biti potpunoma ispunjen njime samim, jer njegova prisutnost, premda nevidljiva, postaje nam bliskija i zbiljskija od nas samih. Slušanje je stoga siguran put do iskustva božanskoga života. Bog nam omogućuje sjedinjenje sa sobom upravo po svojoj riječi. On je Bog koji govori. Pa i nakon što je božanska Riječ postala tijelom i izručila se ljudskomu gledanju, dodiru, neposrednoj bliskosti u tijelu, slušanje je ostalo privilegirani način stupanja u odnos s Utjelovljenim.

Nedjelja Božje riječi, ustanovljena odlukom pape Franje s ciljem da bi se dublje spoznalo neiscrpno bogatstvo i 'mjesto' Božje riječi u liturgiji Crkve i u životima vjernika, podsjeća nas da ne zaboravimo kako u svakome euharistijskome slavlju Crkva susreće i prima svoga Gospodina – u Riječi koju sluša i u Tijelu koje blaguje. Suvremeni govor o Liturgiji riječi i Euharistijskoj liturgiji, ističući ustroj slavlja mise na dva »središnja« dijela, počesto zapostavlja nutarnju otajstvenu, 'sakramentalnu' povezanost Božje riječi i sakramenta euharistije te se prvi dio slavlja, Liturgija (služba) riječi, površno poima, a time i oblikuje, kao priprava ili uvod u Euharistijsku službu. Time se nismo odveć odmaknuli od nekadašnjih pristupa u kojima je prvi dio mise bio promatran kao »liturgija katekumena« ili »preludij mise«, a drugi dio kao »liturgija vjernika« ili »misna žrtva«. Da takav pristup još uvijek latentno živi, razaznaje se iz činjenice da je liturgija riječi usmjerena poglavito na *naviještanje* i *tumačenje* Božje riječi. U prvome planu istaknuto je ono što *mi* kao vjernici, u svoj dobronamjernosti, činimo s njom, dok je uvelike zapostavljena istina da je u slavlju Crkve sama Božja riječ *činidbena, djelotvorna, preobražavajuća, rasvijetljujuća, ona koja hrani...* Božja je riječ u slavlju ponegdje postala uvelike ovisna o »tumaču« (predvoditelju slavlja) i o njegovu tumačenju riječi. Božju riječ poima se tek kao *podlogu* na kojoj se gradi homiletska misao, poruka ili pouka. Iz čitave liturgije Božje riječi najviše se pamte riječi homilije, pa bi ponekad prvome dijelu slavlja više pristajao naziv 'Služba svećenikove riječi'. Ove misli ne ispisujem da bih uputio kritiku bilo komu, nego s ciljem da svi – i liturgijski služitelji i svi drugi članovi liturgijske zajednice – više nastojimo biti *otvoreni, izručeni, izloženi* snazi Riječi, po kojoj sâm Bog biva prisutan u svome narodu i govori mu riječi života.

S tom nakanom, uočavajući potrebu rasta naših zajednica u daru koji se na sve bogato razlijeva iz neiscrpne riznice Božje riječi, u ovome razmišljanju želim istaknuti *slušanje* kao čvrstu poveznicu svih vidika slavljenja i svih služba koje su uspostavljene u liturgiji Božje riječi. Umjesto uobičajenoga govora o »liturgiji naviještanja« pokušat ćemo istu obrednu stvarnost, promatrajući ju iz njezine sadržajne dubine i otajstvene zbiljnosti, predstaviti kao *liturgiju slušanja*.

Riječi tvoje, Gospodine,
duh su i život.

Silvio Consadori:
Govor na gori.

Crkva izručena snazi Riječi

Korisno je zamijetiti da je u liturgiji obnovljenoj nakon Drugoga vatikanskoga koncila navještaju Božje riječi dan znakovit i sadržajno bogat naslov: *Liturgija Riječi*. Znademo li da u temelju pojma liturgija (grč. *leitōn ergon*) stoji *ergon*, djelo, čin, lako ćemo razaznati da se izrazom *liturgija Riječi* htjelo istaknuti njezinu djelatnu, činidbenu ulogu u slavljinama vjere, njezinu spasenjsku djelotvornost. »Doista, Riječ koju naviještamo i slušamo jest Riječ tijelom postala (usp. *Iv* 1, 14); ta je riječ neodvojiva od Kristove osobe i sakramentalnog načina njegove trajne prisutnosti među nama. Krist ne govori u prošlosti, ego u našoj sadašnjosti, baš kao što je prisutan u liturgijskome činu. Na tome sakramentalnom obzoru kršćanske objave poznavanje i studij Riječi Božje omogućuje nam da bolje cijenimo, slavimo i živimo euharistiju.« (Benedikt XVI., *Sacramentum caritatis*, 45).

»U liturgiji, naime, Bog govori svojem narodu; u njoj Krist sveudilj naviješta evanđelje. Narod, pak, Bogu odgovara pjesmama i molitvom.« (*Sacrosanctum concilium*, 33). Ta rasporedba služba i zadaća u liturgiji Riječi polazište je za svako razumijevanje i oblikovanje naviještanja Božje riječi u slavljinama vjere. Bog je onaj koji govori (*loquitur*), štoviše onaj koji navješćuje (*annuntiat*), a zajednica, prihvaćajući u slušanju Riječ, odgovara (*respondet*) Bogu pjesmom, poklicima, molitvom, gestama, šutnjom u koju uranja da bi razmatrala Riječ. Na početku stoji slušanje.

S tom sviješću koncilski su oci zacrtali put obnove liturgije. U želji da se »vjernicima pripravi što bogatiji stol riječi Božje« određeno je da se u obnovi Reda mise »naširoko otvore biblijske riznice« (SC 51). To je načelo, osim u slavlju mise, primijenjeno i u obnovi drugih liturgijskih slavlja. Danas gotovo nije moguće zamisliti liturgijsko slavlje u kojemu važno mjesto ne bi pripalo navještaju Božje riječi. Radi usporedbe spomenimo da je u *Rimskome pontifikalu* iz 1595. godine, a koji je bez većih promjena bio na snazi sve do kraja šezdesetih godina prošloga stoljeća, od devedeset i devet slavlja u samo njih tri (ne računajući obredna slavlja vezana uz misu) bio predviđen navještaj Božje riječi (i to uvijek iz Evanđelja po Luki). Slično je i s prethodnim *Rimskim obrednikom* iz 1614. godine: u sedamdeset i četiri različita slavlja nalazi se ukupno tek devetnaest biblijskih čitanja (M. Klöckener, *Bibbia e liturgia*, RL 2012., 266). Možda nismo dovoljno svjesni

»Nebo će i zemlja uminuti,
ali riječi moje ne, ne će
uminuti.« (Mt 24, 35)

Silvio Consadori:
Krist i oni koji ga slušaju...

jer »i u liturgijskome slavlju i u Božjoj riječi slavi se spomen Kristova otajstva i ono se u svakome od njih na svoj način ovjekovječuje« (*Red misnih čitanja*, 4). Kao što u povijesti spasenja ne postoji razdvajanje između onoga što Bog kaže i onoga što čini – jer sama njegova Riječ predstavlja se živom i djelotvornom (*Heb 4, 12*) – tako je i u liturgijskome slavlju Crkve nužno promatrati jedinstvo Božje riječi i sakramentalnoga čina, jer na osobit način u liturgiji Crkve Božja riječ ostvaruje ono što kaže (usp. *VD*, 53).

Riječ koju u slavlju vjere, po glasu liturgijskoga služitelja, sâm Bog upućuje svojoj Crkvi, postaje spasenjski događaj; nadilazeći 'značenje' već poznatoga i mnoštvo puta naviještenoga teksta, Riječ otvara srce i pameti vjernika, preobražava ih i daje im iskusiti Božju spasenjsku prisutnost. »U slušanju riječi Božje izgrađuje se i raste Crkva, a čudesna djela što ih je Bog nekoć na najrazličitije načine izveo u povijesti spasenja *ponažuju se* u znacovima

kolika duhovna snaga izvire iz liturgije Crkve upravo po djelovanju Božje riječi koja rasvjetljuje, upućuje, ozdravlja i Gospodinu približava one koji ju slušaju otvorena srca. Plodovi liturgijskoga otvaranja riznica Božje riječi vidljivi su u *familijarnosti* vjernika s Božjom riječju. Upravo riječ 'familijarnost', ponavljana višekratno u crkvenim dokumentima zadnjih desetljeća, ponajbolje opisuje odnos koji Božja riječ uspostavlja između Krista i vjernika okupljenih na slavlje Kristova otajstva. Familijarnost je ondje gdje je bliskost, slušanje, povjerljivost u intimi srca... U liturgiji Crkve Božja riječ, slušana s povjerenjem, omogućuje bliskost s njime, 'familijarnost'.

Po utjelovljenju Riječi Bog je postao jednim od nas, dio ljudske obitelji, a po riječi utjelovljene Riječi mi bivamo privedeni Ocu, u intimno zajedništvo s njime. U liturgiji Crkve naviještena riječ Pisma postaje živom riječju; postaje Riječ koja prosvjetljuje i spašava. Valja se, naime, prisjetiti da je Božja riječ, prije nego što je postala pisanim tekstom, bila u povjerenju primljena od samoga Gospodina, usmeno predavana i održavana živom vjerom naroda koji je u njoj prepoznavao moć Božjega vodstva i njezinu spasenjsku snagu. Stoga se »biblijska vjera temelji na živoj Riječi, a ne na knjizi« (*Aperuit illis*, 11). Božja je riječ zadobila novu djelotvornost po otajstvu utjelovljenja Riječi, koja po djelu Duha Svetoga nastavlja Božji narod »upućivati u svu istinu« (*Iv 16, 13*) i čuvati ga u vjernosti Gospodinu.

Božja riječ, naviještena u liturgiji, »uvijek je živa i djelotvorna snagom Duha Svetoga te očituje onu djelotvornu ljubav Očevu koja nikada ne prestaje biti upravljena prema svim ljudima« (Benedikt XVI., *Verbum Domini*, 52). Doista, »što se dublje proniče u liturgijsko slavlje, to se važnijom smatra riječ Božja«

liturgijskoga slavlja u svoj svojoj otajstvenoj zbilji; s druge strane, Bog se služi vjerničkim skupom koji slavi liturgiju da njegova riječ nastavi trku i proslavlja se (usp. 2Sol 3, 1), a ime njegovo da se veliča među narodima.« (*Red misnih čitanja*, 9). Tako je uloga Božje riječi u liturgiji dvojaka: Bog darom spasenja zahvaća svoj narod, a zajednica koja sluša Riječ slavi Boga zbog njegovih djela spasenja.

Milosna snaga Božje riječi otkriva se upravo u mnogostrukosti i višeslojnosti njezinih značenja. Njezina neprolaznost odsjaj je Božje vječnosti. U udivljenosti pred neiscrpnim bogatstvom Božje riječi sv. Efrem kliče: »Tko je uopće kadar razumjeti, Gospodine, sve bogatstvo samo jedne od tvojih riječi? Mnogo je više onoga što nam promiče nego onoga što možemo razumjeti. Mi smo poput žednih ljudi koji taže žed na izvoru. Tvoja riječ pruža mnogo različitih vidika, kao što su brojna i motrišta onih koji ju proučavaju. Gospodin je obojio svoju riječ raznolikim ljepotama, tako da oni koji ju istražuju, mogu kontemplirati ono što im je draže. On je u svojoj riječi skrio sva blaga kako bi svatko od nas mogao pronaći bogatstvo u onome što kontemplira.« (nav. prema *Aperuit illis*, 2).

Crkva u slavlju Kristova otajstva izručuje se milosnoj snazi Božjega Duha, ali i snazi Božje riječi, te stupa u povjerljiv odnos s Bogom koji govori. Ako bismo okupljenu zajednici htjeli nazvati po onome što ona čini u liturgiji Riječi, mogli bismo ju s pravom nazvati *zajednicom slušanja*, na sličan način kako ju u euharistijskoj službi nazivamo 'zajednicom prinosa' i 'zajednicom blagovanja', ili pak u završnim obredima 'zajednicom poslanja'. Slušanje je *mjesto* navješćaja Riječi, 'dobra zemlja' na koju pada sjeme Riječi da bi tu urodilo 'stotrukim' plodom (usp. Mk 4, 20). Slušanje Riječi otvara prostor njezinoj spasenjskoj djelotvornosti, nekad doživljenoj kao prosvjetljenje i spoznaja, drugi put kao utjeha i lijek, a nekad pak kao opomena, omogućujući uvijek produbljeno i blisko zajedništvo s Bogom koji govori.

Vjera dolazi iz slušanja

Kao *zajednica onih koji osluškuju Božju riječ*, Crkva u liturgiji propituje svoje životne korake, pitajući se o onome što joj je uistinu važno i što stavlja među svoje najveće brige. Izručena snazi Riječi, Crkva u liturgiji rasvijetljena Božjom riječju gleda i na zadaću navješćanja, i na službu propovijedanja, i na svoj molitveni život i na djela ljubavi... Crkva u liturgiji postaje bliska s Riječju kako bi po njezinu življenju i propovijedanju Riječ mogla i dalje ostvarivati Božje kraljevstvo među ljudima, kako poučava sv. Augustin: »Što god propovijedaš, iznosi tako da onaj komu govoriš *slušajući vjeruje* (*audiendo credat*), vjerujući se nada i nadajući se ljubi.« (*Poučavanje neupućenih*, 4).

Pouka sv. Pavla da vjera dolazi iz slušanja (*fides ex auditu*; Rim 10, 7), otkriva koliko je važno tiho predanje djelotvornoj snazi Božje riječi, jer iz toga predanja u slušanju rađa se poslušnost vjere (Rim 1, 5; 16, 26), koja se očituje u spoznaji i u ljubavi (usp. *Lumen fidei*, 29). Slušanje, naime, stoji u temeljima biblijske vjere i time se biblijski pristup spoznaji razlikuje od onoga vlastitoga grčkoj kulturi koja je spoznaju temeljila na gledanju, motrenju. Biblijska vjera kreće od slušanja Božje riječi koje je nošeno željom za gledanjem njegova lica (*Lumen fidei*, 29). Liturgija Božje riječi daje prostor

slušanju i gledanju: u središtu je Riječ koja biva slušana. Pavao, naime ne kaže da vjera dolazi iz djela ljubavi, iz svetosti, iz moralne neporočnosti, nego iz slušanja. To je prvi korak na putu vjere. *Slušaj*.

I sam Isus, pitan o prvoj (najvažnijoj) zapovijedi, posvješćuje da se vjera u jednoga Boga temelji na slušanju: *Čuj Izraele... (Sh'ma Israel, Mt 12, 28)*. Slušanje Božje riječi otvara prostor posluhu njemu, tijesnomu prijanjanju uz njega, a što otvara prostor ljubavi koja Boga stavlja ispred svega. Tako slušanje rađa spoznajom Boga i ljubavlju prema njemu. Želimo li da liturgija riječi, kao slavlje vjere, bude dijalog između Boga i njegova naroda, važno je otvoriti prostor slušanju. Dijalog se nikada ne može odvojiti od slušanja, uključujući i slušanje šutnje.

Liturgijsko umijeće slušanja

Ljepota zajedništva među ljudima izrasta iz osjećanja i prihvaćanja blizine, koja rađa ljubavlju. Da bi ljubav mogla opstati, potrebno je slušanje. »Ljubav prema Bogu započinje slušanjem njegove Riječi; slično i ljubav u zajednici započinje slušanjem bližnjega.« (D. Bonhöffer). Zato apostol Jakov opominje: »Zato, braćo moja ljubljena, svatko neka bude brz da sluša, spor da govori.« (*Jak 1, 19*). Te, naizgled tako jasne riječi ipak kao da prevlađaju ono što je vlastitost slušanja i što je njegova posebnost među svim drugim osjetilnim iskustvima. Slušanje zahtijeva otvaranje uha i srca. Slušanje nije povlačenje u sebe, nego povlačenje sebe, ustupanje prostora drugomu – i to u sebi. Slušanje zahtijeva ne samo prihvatiti prisutnost drugoga, nego još više: napraviti u sebi mjesta za tu prisutnost, postati dom drugoga, dom prisutnosti onoga koga slušam. Drugoga možemo čuti, ali sve dok ga ne počnemo slušati, on je izvan nas. Za slušanje nije dostatno uroniti u sebe, u svoju nutrinu; ono traži da zastanem, da se okrenem od sebe, da dadem prednost drugomu, da ga ugostim u sebi, kako bih ga istinski čuo.

Slušanjem drugoga čujem njegove riječi, ali po njegovim riječima čujem njega, njegove misli, njegovu nutrinu; počinjem osjećati njegovu blizinu jer po mome slušanju on dopire do moje nutrine. Zato je slušanje čin poniznosti. Potrebno je svladati sebe, jer je nagon za govorom u nama jači od spremnosti na slušanje. Mudar je onaj tko umije slušati, a slušanje daje znati kada je potrebno govoriti. Za duhovne učitelje, čije su mudre riječi zapisane, uvijek nalazimo svjedočanstvo da su znali »mudro šutjeti« i da su mudro progovarali iz dubokoga iskustva tišine.

Od svih osluškivanja i slušanja, slušanje Boga – njegove riječi, poziva, prijekora, opomene, bodrenja, pa sve do njegove šutnje – najdublje je iskustvo. Ono najviše ispunja čovjeka. Postati mjesto njegove prisutnosti znači biti potpunoma ispunjen njime samim, jer njegova prisutnost, premda nevidljiva, postaje nam bliskija i zbiljskija od nas samih. Slušanje je stoga siguran put do iskustva božanskoga života. Bog nam omogućuje sjedinjenje sa sobom upravo po svojoj riječi. On je Bog koji govori. Pa i nakon što je božanska Riječ postala tijelom i izručila se ljudskom gledanju, dodiru, neposrednoj bliskosti u tijelu, slušanje je ostalo privilegirani način stupanja u odnos s Utjelovljenim. Slušanje božanskoga Sina uvodi u sinovski odnos s nebeskim Ocem. Čak i u trenutku preobraženja na gori, kada su

apostoli mogli svojim očima *vidjeti* njegovu slavu, *čuju* s neba glas: »Slušajte ga!« Susreti s njime i gledanje njegovoga lica ne mogu nadomjestiti ono što je vlastito slušanje. To se može reći i za iskustvo sakramentalnoga susreta s Kristom. Premda ga susrećemo u snazi sakramenta – kada nas hrani svojim tijelom, preporuča svojim milosrđem ili posvećuje snagom Duha – u slavlju vjere uvijek odzvanja poziv: »Slušajte ga!«

Stoga je život vjere slušanje. I što više poniremo u dubine vjere, to više osjećamo potrebu za slušanjem. Slušanje, kada je potpuno, bespridržajno, kada je uistinu pružanje u sebi mjesta Onomu koji govori, ne traži ništa više. Slušanje je početak i punina zajedništva s Bogom. Put vjere u mnogo slučajeva započinje slušanjem, raste posredstvom govora o njemu, životnoga svjedočenja i djela ljubavi, ali uvijek teži slušanju, onomu dubljem, iskrenijem, predanijem... U slušanju, kada se posvema izručimo Bogu, u nama se topi prvotna želja da nadidemo sebe i ovaj život, jer osjećamo da je Bog sišao k nama, u nas, i da nam omogućuje već sada ljepotu božanskoga života. Slušanje Boga preobrazba je života. U tome smislu kršćanska molitva postaje istinska kada utihnu molitvene riječi i kada u nama rode šutnjom, osluškivanjem onoga što Bog govori nama. Dug je, ali blagoslovljen, molitveni put koji ide od molitvenih riječi, preko molitvene šutnje koja ne zna što bi rekla, do tišine koja osluškuje Božju riječ i osjeća njegovu blizinu.

Liturgija nas uči slušati. Obnovljena liturgija dala je puno prostora Božjoj riječi baš da bi se istaknula silazna (katabatička) dimenzija liturgijskoga čina kao Božjega djela spasenja. Liturgija je slavlje Božjega djela spasenja i Božje spasenjske riječi. Zato je liturgija sva zaodjenuta u slušanje, u tišinu, u šutljivost. I naše molitve, i naše geste i naše pjevanje – i onda kada kliče od radosti i onda kada vapi iz dubine vjere – zaodjeveni su u šutljivost jer uvijek daju prednost onomu što Bog govori i čini. Zato nije dostatno zadovoljiti se trenutcima tišine u njezinu obrednome ritmu. Potrebno je liturgiju oblikovati kao slušanje. Sva je liturgija veliki trenutak tišine. Slavlje tišine. U nju, u tu otajstvenu tišinu, zaodjevenu slušanjem, unesene su i naše molitve, i pjesme, i obredne geste, i prinos, i zahvala, i prihvaćanje poslanja...

Posljednjih desetljeća, na temelju pogrješnoga shvaćanja djelatnoga udi-oništva, u liturgiji je nerijetko više prostora davano obrednoj ekspresivnosti, izricanju vlastitih duhovnih stanja i iskustava, nego poniznomu prihvaćanju Božje riječi i njegova spasenjskoga zahvata u život Crkve (G. Boselli, *Liturgia: quali interrogativi oggi per la Chiesa*, 2008., 45). Umjesto otvaranja rasvjetiteljskoj snazi Riječi, katkada se sva pozornost ulaže u njezino tumačenje i u naše razumijevanje naviještenih riječi. Izostalo je slušanje, u

Kad god se u Crkvi naviještaju sveta Pisma, sam Krist govori svojoj Crkvi.

Felix Hoffmann: Prorok;
evangelička crkva u Bellachu,
Solothurn, Švicarska.

otvorenosti i poniznosti srca. Pozornost, sabranost uma, kako bi se riječi razumjele, nije dostatna za prihvaćanje Riječi. Činjenica da vjernici u svojim duhovnim traganjima rado prihvaćaju one oblike duhovnosti koji daju prostora kontemplaciji, slušanju, šutnji, pokazatelj su da je upravo taj vidik izostao iz naših slavlja koja su – već u prvi danima Crkve – rođena u bdjenju, u slušanju riječi i iščekivanju Gospodinova dolaska.

Liturgija je sveto mjesto slušanja Boga. Stoga slušanje njegove riječi u liturgijskome slavlju ne bi smjelo biti potisnuto nekim ‘pomagalima’ ili nadomjescima slušanja, koje se ponegdje uvodi u želji za jasnijom i izravnijom spoznajom i razumijevanjem, kao što su listići s otisnutim tekstom biblijskih čitanja, (podijeljeni svima »da bi svi mogli pratiti«), ili pak video-projiciranje teksta koji se naviješta. Riječ je potrebna naviještanja i *slušanja*. Potreban je slušateljski odmak od teksta. Upravo iz toga razloga postoji liturgijska *služba* čitača. Navještaj i slušanje posreduju događajnost riječi, njezinu djelotvornost, sakramentalnost, omogućujući da ona sama postane Božji *ergon*, čin, te da navještaj riječi bude zbiljski doživljen kao *liturgija* Riječi.

U brizi za preobrazbenu snagu liturgije za život vjere, Crkva potiče: »Neka vjernici u misnom slavlju slušaju Božju riječ s onim nutarnjim i vanjskim štovanjem po kojemu će u njima iz dana u dan sve više rasti duhovni život i koji će ih sve dublje ucjepljivati u otajstvo koje se slavi.« [...] »Da bi se riječ Božja prihvatila i provela u život vjernika, potrebna je živa vjera, a ta se vjera neprekidno budi i jača slušanjem riječi Božje.« (*Red misnih čitanja*, 45, 47). Tako su riječ i vjera u uzajamnome odnosu. Vjera omogućuje slušati riječ, a slušanje riječi produbljuje vjeru. Vjera gasne ondje gdje nema poniznoga slušanja Božje riječi.

Pastoralna briga za razumijevanje značenja i poruke Riječi neizbježno je omeđena shvaćanjem onoga tko ju tumači. No, riječ je šira od značenja. Ona proniče u srca, urezuje se u ljudske živote. I ne govori svakomu jednako. Koliko li smo puta baš u navještaju svetopisamskih čitanja, koja se ponavljaju tijekom liturgijske godine, bili iznutra dotaknuti samo jednom riječju ili rečenicom koju prethodno nismo zamjećivali!? Tomu su potvrda i životi mnogih svetaca. Sv. Antun Pustinjak, sv. Augustin, sv. Franjo Asiški, kao i toliki drugi, bili su dotaknuti snagom Božje riječi upravo u trenutku njezinoga naviještanja u slavlju mise i to djelo Riječi bilo je odlučujući trenutak njihovoga obraćenja i početka novoga života.

Liturgijski služitelji slušanja Riječi

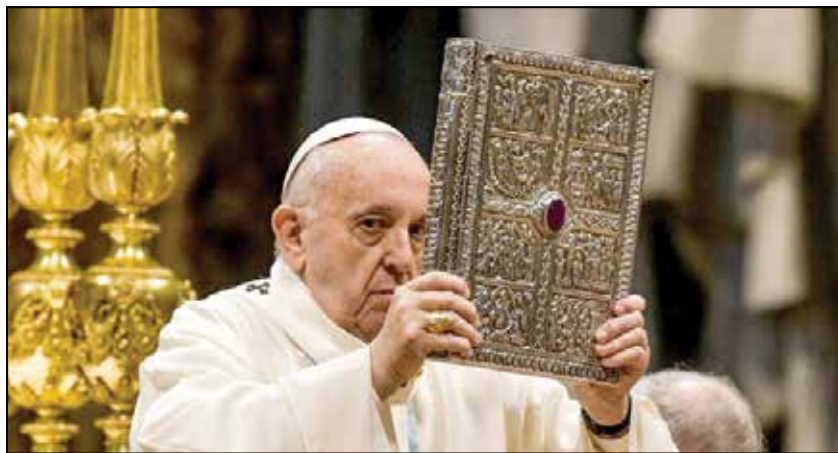
Božja riječ u liturgiji ima *svoje mjesto*, ambon. Ono je u arhitekturi prostora za slavlje vjere već zarana oblikovano kao spomenik uskrsnuća, mjesto susreta s Uskrsnim, koji učenicima govori i otkriva Pisma (usp. *Lk* 24, 32), izmičući im iz vida i ostajući skriven izravnosti gledanja. Riječ ga daje vidjeti i razumjeti. U Rimskome obredniku, u slavlju blagoslova ambona, jasno je istaknuto da je ambon privilegirano mjesto Krista i njegovoga govora Crkvi. Kod toga blagoslova, slavitelj prije navještaja Božje riječi predaje lekcionar čitaču uz riječi: »Neka u ovoj dvorani uvijek odjekuje (*resonet*) riječ Božja; ona neka vam obznanjuje (otvara, *aperiat*) otajstvo Krista i ostvaruje (izvršuje, *operet*) vaše spasenje u Crkvi.« (*Blagoslovi*, 902). Ambon je *sveto*

mjesto jer je oblikovan da s njega odzvanja Božja riječ i da ona uvodi zajednicu u Kristovo otajstvo i bude izvršiteljica njegovog spasenja. To je misao koja stoji u srcu svakomu služitelju riječi, kako navjestitelju (čitaču, đakonu), tako i onomu koji u homiliji 'razloma' riječ da bi ju ljudi mogli 'blagovati'. Liturgijski čitač *posuđuje svoj glas* Bogu koji govori svojem narodu. I čitač, i đakon i homileta najprije su *sluša*teљи riječi, potom *posluži*teљи *slušanja* riječi u zajednici koja slavi. Slušanje i služenje slušanju oblikuje njihove, premda različite liturgijske službe.

Poniznost slušanja čuva u nama vjeru u sakramentalnost Božje riječi. Stoga je vrijedno sjetiti se pouke svetih otaca. Sv. Cezarije Arleški poučava vjernike da se, slušajući navještaj Božje riječi, »napajaju Kristom iz kaleža Pisma kao što ga piju iz onoga euharistijskoga« te ih poziva da onako kako pristupaju pričesti, pazeci da nijedna čestica Kristova Tijela ne padne na tlo i bude obeščašćena, s jednakom pozornošću i smjernošću paze da nijedna riječ, naviještena u slavlju, ne ostane izvan njihova srca i tako bude »bačena« i obescjenjena (*Sermo* 78, 2).

Naše naviještanje i tumačenje nisu ovladavanje ili gospodarenje riječju. Navjestitelji su ponizni služitelji Riječi koja govori. Sv. Grgur Veliki priznaje kako puno puta, čitajući sâm Božju riječ i udubljujući se u nju, nije uspijevaو proniknuti u njezin smisao, ali izašavši pred zajednicu braće u slavlju, primao je dar njezinoga razumijevanja (»Scio enim quia plerumque multa in sacro eloquio quae solus intelligere non potui, coram fratribus meis positus intellexi«, *In Ezech. Lib. II*, Hom. 2, 1). To je svjedočanstvo o sakramentalnoj snazi Božje riječi, koja nadvisuje i naše umijeće naviještanja i mudrost razumijevanja. Kad se u slušanju izručimo njezinoj snazi ona nam daje razumjeti nas same.

Riječ se u slavlju vjere naviješta da bi bila slušana, u poniznosti i otvorenosti srca, kako bi našla dom u svakomu koji su gladni Božje blizine i njegove mudrosti. Liturgija Riječi jest djelo Riječi, djelo Krista koji nam govori. Nama preostaje slušanje. Poklik »Riječ Gospodnja« na završetku navještaja svetopisamskoga teksta kao da objavljuje: »Ovo je Sin moj, Ljubljeni. Slušajte ga!« (*Mt* 17, 5; *Mk* 9, 7). Ljepota liturgije stoji u umijeću slušanja. ■

Krist svojom riječju pohađa i krijepi svoj narod.

Navještaj evanđelja završava blagoslovom puka Knjigom evanđelja. (Evanđelistar u srebrnom okovu, izrađen prema Planariju iz Riznice Zagrebačke katedrale, 11.-12. st; darovan papi Ivanu Pavlu II. u Mariji Bistrici 1998. godine.)

Aperuit illis sensum

Uskrsli daje razumjeti navještenu Riječ

Ivan Šaško

U kršćanskoj je pre-
daji od samih početaka
euharistija iskustvo u ko-
jemu Krist otvara smisao
Pisama i hrani snagom
svoga Vazma. To je stvar-
no bogatstvo, 'realizam'
euharistije. Današnja sva-
kidašnjost namjerno se
pretrpava sadržajima, puni
'nepotrebnim potrebama'
i opterećenjima, zbog
kijih čovjek ne zna čitati
i uspijeva vidjeti smisao.
Poslijeuskrsni susret na
putu u Emaus pokazuje
način kojim se omogućuje
prepoznavanje u nekoliko
koraka: u traženju prihvatiti
pitanja; slušati, moliti i po-
stati Kristovim gostom.

Premda se u Apostolskome pismu pape Franje (u obliku motu-proprija) *Aperuit illis* (od 30. rujna 2019.) samo u početnome broju spominje pojam 'vazam/pasha', jasno je da je taj dokument nošen vazmenim otajstvom, oslonjen na završetak Evandjelja po Luki i na rečenicu: »Tada im otvori pamet da razumiju pisma.« (grč. *diénoiksenautôn ton noun*; lat. *aperuit illis sensum*; Lk 24, 45).

Zadnje riječi koje – prema tome Evandjelju – Isus izgovara na zemlji tiču se razumijevanja Svetoga pisma i Isusovih djela. Zadnja Isusova sintagma je: »Sila odozgor«. U tome je poglavlju moguće naći interpretativni hod ne samo do razumijevanja već i do prenošenja načina življenja: a) *slušati i razumjeti Riječ* – Isus učenicima otvara pamet u susretu nakon Uskrsnuća; b) *prepoznati Krista* – ta je otvorenost potrebna za odnos prema njegovoj muc i uskrsnuću; c) *prihvatiti poslanje* – iz te otvorenosti dolazi navještanje i svjedočenje; d) *u zajedništvu* – zajedništvo kao uporišno ozračje za primanje Duha Svetoga, Sile odozgor.

Isus je navjestitelj i ostvaritelj Božjega plana, upućujući onkraj prolaznosti prema Novomu stvaranju koje će uslijediti. Bog u Kristu, njegovim uskrsnućem od mrtvih, objavljuje prve plodove te novosti. Prianjanje uz tu istinu traži vjeru, a ona nije danost koja se podrazumijeva, što je lako vidjeti na primjeru učenika na putu u Emaus, gdje se odražava važnost vazmenoga otajstva i svjetla uskrsnuća.

Slušanje – oživjeti sjećanja

Kako za svetoga Luku, koji donosi evandeoski zapis (usp. Lk 24), tako i za kršćane do današnjega dana, navještaj i tumačenje Riječi tvore prvi dio euharistijskoga slavlja, da bi se posadašnjio susret s Uskrsnim. Taj je dio liturgije prisutan i u drugim slavljinama i bitan je u ostvarivanju spomenčina, po samome dodiru s Riječju i po tumačenju 'nerazumljivosti'. Slušanje Riječi koja je ostavljena u zapisu Svetoga pisma nadilazi zaprjeke na koje nailaze oči. Zaslijepljenost traži povratak Pismu da bi se vjerovalo, a kada sv. Luka govori o Pismima, ne misli o zabilježenim povijesnim činjenicama, nego na slušanje Kristova tumačenja u svjetlu ostvarenosti otajstva. To je hod

unutar proroštva koje preduhitruje naš put, put kršćana pred zbiljskim životnim pitanjima. Promotrimo naglaske, slijedeći i preuzimajući misli F. Bianchina, koje su podloga za zaključke na kraju priloga.

Dvojica koja se udaljavaju od Jeruzalema 'strancu', koji im se pridružuje u hodu, iznose nepotpunu kristologiju vezanu uz Nazarećanina: osvrću se na njegov istup u nazaretskoj sinagogi, odnosno na djelovanje u Galileji. Zatim se spominju događaji u Jeruzalemu: osuda i ubojstvo, prazan grob i pohod žena, ukazanje anđela i navještaj da je živ, ali se dodaje da ga nitko nije vidio. U svemu nedostaje razumijevanje tih događaja. Dakle, postoji sjećanje na prošle događaje, ali nedostaje životni susret i po njemu odgovor na pitanje: *zašto?*

I nakon što se čuju kraći ili duži opisi tih događaja, nedostaje razumijevanje tih događaja u svjetlu Objave (zapisane u Svetome pismu). Budući da su učenici smatrali i dalje da je Isus prorok, snažan na djelu i na riječima, u razočaranju zbog tragične smrti vide okončanje svojih nadanja u oslobođenje. Zadržavajući svoje pozitivno mišljenje o njemu, spominju i treći dan, kao prostor i vrijeme koje pripada Bogu. No, ne znaju kamo to smjestiti u svoje živote. Svjedočanstvo žena o odsustvu njegova mrtvog tijela, a time i o uskrsnuću, smatraju nepouzdanim jer nitko od njih nije vidio Isusa.

Zatim Isus preuzima riječ i sve se mijenja, smanjuje stvorene udaljenosti, povezuje i ublažava razumske oprječnosti, koje su rođene zbog onoga nerazumijevanja koje onemogućuje ulaženje u Božji plan. On uvijek nadilazi čovjekove pristupe. Sada Isus tumači događaje i to u svjetlu Pisama. Polazište mu je daleko: od Mojsija i proroka, sve do trećega dana od raspeća. Ženama su anđeli rekli: »Sjetite se kako vam je govorio.« (Lk 24, 6). Isus im pomaže da od sjećanja prijeđu u živi spomen puta zajedništva s Kristom. Isusova metoda temelji se na podsjećanju na Božja obećanja, tako da taj odlomak postaje sažetak cjelokupne povijesti spasenja, u kojemu se Stari zavjet čita u svjetlu ispunjenja u Isusu Kristu. Ne navodi posebna mjesta, nego tumači tako da njegovo tumačenje ostaje otvoreno za nas, odnosno za naš susret s njegovim Vazmom. U tome iščitavanju sav spasenjski spomen u prvi plan izdiže i posadašnju plan koji pripada Bogu, a razumijevanje je dar Duha. Tako pripovijedano Pismo postaje proroštvom, a Krist središtem povijesti. Plan koji je sadržan u Pismima otkriva hod i cilj povijesti.

No, u svemu je privlačno to što su Pisma istodobno i u središtu i odmaknuta. U središtu su zbog čuvanja sadržaja, zbog mogućnosti vraćanja na sadržaj s pomoću Pisma, ali kao zapis nisu dovoljna jer je potreban susret, slušanje, hod, razgovor, tumačenje.

»I dok su tako raspravljali, približi im se Isus i pođe s njima.«

Uskrsli s učenicima na putu u Emaus, pergament iz liturgijskoga kodeksa, Engleska, 1190.-1200.

Nakon što ga prepoznaše, on im iščeznu s očiju, a oni kliknuše: »Nije li gorjelo srce u nama dok nam je putem govorio, dok nam je otkrivao Pisma?«

Uskrsli s učenicima u Emausu, pergament iz liturgijskoga kodeksa, Engleska, 1190.-1200.

Prepoznati – učinjeno

Što se učenika tiče, opisani su kao ljudi »bezumni i spora srca da vjeruju«, neprikladni i kruti. Upravo će Pisma smanjiti i objasniti prividnu proturječnost Isusove proročke snage i njegove tragične smrti, da bi na kraju gotovo retoričkim pitanjem (»nije li trebalo da...«) došlo do zaključka da se Kristov život i djelovanje trebalo suočiti s otporom. Ipak, razumjeti dramu okrutne smrti i odbijanja izabranoga naroda ne obuhvaća svu kršćansku vjeru. Potrebno je nešto više, sadržano u križu – prisutnost Uskrsloga.

Evangelje govori ponajprije o prisutnosti tijekom hoda, dok tumači Pisma. Zatim slijedi stanoviti obrat. Nepoznati pratitelj kao da se želi odvojiti. Dvojica preuzimaju inicijativu da bi i dalje dijelili ljepotu te prisutnosti. Stoga ga 'prisiljavaju' da ostane s njima te on tako od stranca postaje gostom. Iz slušane riječi nastaje čežnja da ga se ima kao gosta, nadilazeći suzdržanost prema strancu, a pripovijedanje postaje ustrajnom molitvom (da ostane dok je dan na izmaku) koja dobro tumači Kristovo mjesto u našem životnom hodu: ako nema te prisutnosti, sve postaje zalaskom i tamom.

Svakako je zanimljivo koliko je Evangelistu stalo do toga da istakne žarku molbu učenika kojom Isusa nagovaraju, prisiljavaju da ostane. Kada noć kušnje prijeti zajednici, ona zaziva prisutnost Krista osloboditelja. On tada zauzima svoje mjesto među nama. Slušanje Riječi unosi znak Vazma i ona omogućuje tijek u suprotnome smjeru: od izmaka dana, od večeri i tame prema svjetlu.

U razumijevanju Pisma, osim slušanja, hoda i tumačenja u ispravnome ključu, važna je prisutnost u zajedništvu blagovanja. Iznimno je bremenit izraz u retku 30.: »*Kai egénetoen tôkataklithênai*«, doslovno: »Učinjeno je (*factum est* –postalo je), dok su bili za stolom...«. To je događaj Božjega zahvata, prisutnosti koja je na tragu utjelovljenja, kada je Riječ postala (*egéneto*; *factum*) tijelom. U blagovanju se ostvaruje najizvršniji znak Uskrsloga među svojima; izvorište i cilj kršćanskoga života. Sjedajući za stol Isus ih ugošćuje, postupa kao domaćin: predsjeda, blagoslivlja i daje (sa smislom trajanja; glagol je u imperfektu) kruh njima. Iskustvo vazmene gozbe postaje vezom, Savezom, mjestom hranjenja života Kristovih učenika.

Ta je gesta prjelomnica za otvaranje očiju. Glagol *dianoígo* upućuje na rastvaranje, na otvaranje širom. Kao da su uši završile svoju službu slušanja. Ona je trajala prilično dugo, a da proturječije bude veće: kada su očima prepoznali Isusa, vidjeli ga, on postaje nevidljivim. Ima još nešto što ih dijeli, premda je prisutan. Isus se najprije dopušta vidjeti, ali ne i prepoznati, a sada se daje prepoznati, ali ne i gledati. No, prepoznavanje dokida udaljenost, odnosno liječi 'bezumnost i tvrdoću srca'. Sada znaju iščitavati događaje iznutra (što je umnost, inteligencija: *inter-leggere*) i osjetili su gorljivost srca. U Isusovoj smrti vide prostore života, a tuga je preobražena

u radost koja pokreće. Slušanjem Riječi, tumačenjem Pisma tijekom zajedničkoga hoda omogućuje prepoznati Krista koji otvara srce. Učenici koji su bili u sebi razdijeljeni događajima i u svojoj razočaranosti na rubu predbacivanja, ponovno žive zajedništvo, prosvijetljeni i utopljeni. Jedan drugomu govore o istome iskustvu.

U kršćanskoj je predaji od samih početaka euharistija iskustvo u kojemu Krist otvara smisao Pisama i hrani snagom svoga Vazma. To je stvarno bogatstvo, 'realizam' euharistije. Današnja svakidašnjost namjerno se pretrpava sadržajima, puni 'nepotrebnim potrebama' i opterećenjima, zbog kojih čovjek ne zna čitati i uspijeva vidjeti smisao. Poslijeuskrсни susret na putu u Emaus pokazuje način kojim se omogućuje prepoznavanje u nekoliko koraka: u traženju prihvatiti pitanja; slušati, moliti i postati Kristovim gostom.

Krist nije – prekoračujući ih – učenicima rekao da su spora srca i da ne razumiju zbog toga jer ne čitaju Pisma. On je postao suputnikom koji pita i pomaže razumjeti, sve do vlastitoga predanja, da bude živim gostom u nama svojim Duhom (koga tako i zazivamo u Posljednici svetkovine Duhova: *dulcishospesanimae*). Osim toga, Luka nije zapisao da su učenici *vidjeli* Krista, nego da su ga *prepoznali*; dokinute su zapreke u njima koje su to sprječavale. Krist je živa prisutnost, ostvarena s pomoću Riječi i lomljenja kruha. Euharistija je zbilja u kojoj prepoznajemo Krista, a da ga 'ne vidimo', što priziva blaženstvo: »Blago onima koji ne vidješe, a vjeruju.«

Poslanje - Novo stvaranje

Nakon uhićenja i Isusove smrti, dogodilo se rasipanje zajednice, bijeg i skrivanje učenika. U susretima s Uskrsnim rađa se Crkva, u kojoj ostaje živjeti. Oživio je i spomen, jer Jedanaestorica pripovijedaju svoja iskustva. Dvojica iz Emausa upotpunjuju ta svjedočanstva i predstavljaju prjelazak od neposrednoga susreta svjedoka u sadašnje stanje u kojemu se vraća na povijesno svjedočanstvo. Zajednica vjernika je ta koja naviješta i postaje neizostavnom ustrojbenom sastavnicom kršćanske vjere. Ta dvojica i nas upućuju kako je danas moguće susresti Isusa, pripovijedajući što se njima dogodilo na putu, dok im je tumačeno Pismo, dok su Isusa prepoznali u gesti lomljenja kruha i dok su u sebi osjetili preobrazbu.

U Apostolskome pismu *Aperuitillis* (u br. 7) piše da Biblija, u svojstvu Svetoga pisma, »govori o Kristu kao o onome koji treba trpjeti da bi ušao u slavu (usp. Lk 24, 26). Ne samo jedan njegov dio nego sva Pisma govore o Njemu. Njegova smrt i uskrsnuće ne mogu se bez njih iščitati. Zbog toga jedna od najstarijih ispovijedi vjere naglašava da 'Krist umrije za grijeha naše po Pismima; bi pokopan i uskrišen treći dan po Pismima; ukaza se Kefi' (1Kor 15, 3-5). Budući da Pisma govore o Kristu, dopuštaju vjerovati da njegova smrt i uskrsnuće ne pripadaju mitologiji, nego povijesti i nalaze se u središtu vjere njegovih učenika.« Jasno je da bez događaja Kristova uskrsnuća ne bi bilo zapisanoga novozavjetnoga dijela Pisama, koji je nastao iz iskustva Vazma i susreta s naglaskom na prepoznavanju Uskrsloga.

Iskustvo koje doživljavaju učenici, kada im se Isus ukazuje nakon svoje smrti, izazov je za bilo koje racionalno tumačenje. Kristovo je uskrsnuće jedinstveno, posvema novo u redu stvorenoga; ono je zapravo Novo stvaranje.

Nemoguće ga je objasniti na temelju raščlanjivanja znanstvenim metodama. U razumijevanje je ugrađena stvarnost koja nadilazi uobičajene pristupe spoznatljivosti jer je uskrsnuće onkraj naših eksperimentalnih provjera, hipoteza i teorija, a pritom se ipak radi o objektivnoj stvarnosti. Zacijelo postoji kontinuitet između 'stare' i 'nove stvarnosti', jer je Isus prepoznatljiv kada učenici prihvaćaju otvorenost pameti/smisla.

Tema Novoga stvaranja, kao izražaja Božje nakane u ovome svijetu, usko je povezana s poslanjem povjerenim svjedocima uskrsnuća: upoznati cijeli svijet s Božjim planom koji je odvijeka i koji dobiva svoju puninu u djelu njegova Sina Isusa Krista. Prije njegove smrti i uskrsnuća Isusovi učenici nisu do kraja razumjeli kako je On ispunio Pisma te im to sada očituje. Radi se o pouci koja će se nastaviti do Uzašašća, a zatim na Pedeseticu darom Duha Svetoga, da bi oni sami postali nositeljima istine za sve ljude i za sva vremena. »(Milost) preobilno u nas uli zajedno sa svom mudrošću i razumijevanjem obznanivši nam otajstvo svoje volje po dobrohotnom naumu svojem što ga prije u njemu zasnova da se provede punina vremenâ: uglaviti u Kristu sve – na nebesima i na zemlji.« (Ef 1,8-10)

I njima, da bi razumjeli što je Božje, Bog treba otvoriti pamet/smisao; svojim se svjetlom probiti kroz naslage 'tame', svega što priječi puniji uvid u istinu (koju su već ranije, po Duhu istine – što je rekao i sam Isus (usp. Iv 14, 17 – upoznali). Luka naglašava važnost Svetoga pisma, ali još više važnost tumačenja i ostvarenosti koje donosi samo prisutnost Uskrsloga.

Zajedništvo - odozgor

Važno je izgovarati Riječ, pripovijedati ju, naviještati. Američka pjesnikinja Emily Dickinson piše: »Na svijetu ne poznajem ništa tako moćno kao što je riječ. Ponekad napišem neku riječ i gledam ju, sve dok ne počne sjajiti.« Dubokom pjesničkom intuicijom koja se dopušta zahvatiti Vječnim, a za čime čezne svaki umjetnik, ona dodaje: »Netko reče da riječ, čim je izgovorena, umire. Ja pak kažem da tada počinje živjeti.« Objavljeni Bog u koga vjerujemo Bog je koji govori, štoviše – On je Riječ. Božja Riječ, prije bilo kakve odlike je Osoba, Bog sam.

Crkva je započela živjeti po Kristu koji je Riječ; iz njegova probodenog boka na križu, gdje je ta Riječ, upravo u trenutku raspršenosti, rodila novu zajednicu kojoj je bilo potrebno »otvaranje pameti«, uskrsni dar razumijevanja.

Neizostavna sastavnica spoznaje Boga je transcendencija, ali je prisutna u ljudskim međudnosima i u pokušajima iskrenoga traženja istine. A jednom kada je Bog progovorio, može li njegova Riječ nestati u praznini? Njoj odgovaramo slušanjem i poslušnošću, što zapravo odgovara življenju po slušanoj i prihvaćenoj Riječi. Za ulaženje u otajstvo Riječi može pomoći odlomak Poslanice Hebrejima: »Živa je, uistinu, Riječ Božja i djelotvorna; oštrija je od svakoga dvosjekla mača; prodire dotle da dijeli dušu i duh, zglobove i moždinu te prosuđuje nakane i misli srca. Nema stvorenja njoj skrivena.« (Heb 4, 12-13). Živa, djelotvorna, oštra, tako da prodire i razlučuje. Nisu li ovi zadnji glagoli dio koji znanstveni pristup koristi za spoznavanje? No to dvoje nije moguće bez žive djelotvornosti. To se susrelo u otvaranju pameti učenika, a to se događa i danas.

Otvorene pameti apostoli su poslani otvarati Božjoj stvarnosti, koja pruža ispravnu usmjerenost, živote drugih ljudi. Otvarati putove za susret s uskrsnulim Gospodinom koji je suputnik, tumač i zajedničar ljubavi.

Staviti pozornost na *slušanje Riječi*, osobito u liturgiji biti osjetljiv na vazmenu povezanost naviještanja (čitanja), prostora Riječi (poglavito ambona) i odgajanje za poštivanje Riječi kao Kristove žive i djelotvorne prisutnosti. Taj pristup nije važan samo za vjerničke zajednice, ali se u njima najbolje gradi da bi postao življen i drugdje, posebice u obiteljima, gdje riječi tvore tkanje odnosa: ljubavi, pripadnosti, utjehe, potpore, opraštanja, punoga spektra osjećaja... Tamo gdje je obuhvaćena ljudskost potrebna je Prisutnost uskrsloga koja puninu dobiva u zajedništvu Crkve.

Za kraj navodim primjere baš iz toga ozračja, u kojemu se vidi izravna poveznica Pisama i razumijevanja, ali s liturgijskim ključem vazmene prisutnosti. Što se tiče službenikā, sjetimo se molitve u ređenju đakona, kada ređenici, odjeveni u đakonsko ruho, iz biskupovih ruku primaju evanđelistar: »Primi Kristovo evanđelje kojemu si postao navjestiteljem. Nastoj vjerovati što pročitaš, učiti što uzvjeruješ, živjeti što učiš.« Tu su sažeta tri koraka koji se tiču svakoga vjernika, a osobito liturgijskoga navjestitelja Riječi. Na prvome je mjestu vjera, zatim poučavanje i življenje, da bi se taj put ponavljao nošen novim susretima s Gospodinom.

Da se ne radi samo o čitanju, nego o služenju Razumijevanju, o 'otvorenosti pameti', govori i molitva blagoslova upućena navjestitelju evanđelja u liturgijskim slavljima: »Gospodin ti bio u srcu i na usnama: da dostojno navijestiš njegovu Blagu vijest: u ime Oca i Sina ✠ i Duha Svetoga.« Najprije u srcu, a zatim na usnama!

Konačno, među tumačecim (eksplikativnim) dodatnim obredima krštenja nalazi se i obred 'Efata', u kojemu krstitelj moli: »Gospodin Isus, koji je dao gluhima sluh, a nijemima govor, udijelio ti da uskoro možeš primati njegovu riječ svojim ušima i ispovijedati vjeru na hvalu i slavu Boga Oca.«

Tako liturgija obilno naglašava vezu s Riječju, s Pismom, oživljenim i djelotvornim po Kristovu Duhu koji boravi u nama, da bismo razumjeli i imali 'brzo srce'. ■

Gospodine,
ti imaš riječi života vječnoga.
Mimmo Paladino, 1982.

Bilješka o Nedjelji Božje riječi

Nedjelja Božje riječi, koja se po odluci pape Franje slavi svake godine na Treću nedjelju kroz godinu,¹ podsjeća sve, pastire i vjernike, na važnost i vrijednost Svetoga pisma za kršćanski život, kao i na odnos Božje riječi i liturgije: »Kao kršćani jedan smo narod koji hodi kroz povijest, snažen prisutnošću Gospodina među nama, koji nam govori i hrani nas. Dan posvećen Bibliji nema za cilj biti jedanput na godinu, nego jednom za čitavu godinu, jer je žurno potrebno da postanemo 'obiteljski prisni' sa Svetim pismom i s Uskrsnim, koji ne prestaje lomiti riječ i kruh u zajednici vjernikā. Radi toga je neophodno stupiti u trajan odnos povjerenja prema Svetom pismu; u suprotnome naša će srca ostati hladna, a oči zatvorene, pogođeni, kakvi već jesmo, bezbrojnim oblicima sljepoće.«²

Stoga ova nedjelja predstavlja dobru priliku za ponovno iščitavanje nekih crkvenih dokumenata,³ osobito *Prethodnih napomena Reda misnih čitanja*, koje predstavljaju sažetak teoloških, slavljeničkih i pastoralnih načela u vezi s Božjom riječi koja se naviješta u Misi, ali i sažetak koja se odnosi i na sva druga liturgijska slavlja (sakramente, sakramentale, liturgiju časova).

1. Posredstvom biblijskih čitanja naviještenih u liturgiji Bog govori svomu narodu, a sam Krist naviješta svoje Evanđelje;⁴ Krist je središte i punina cijelog Pisma, Staroga i Novoga zavjeta.⁵ Slušanje Evanđelja, vrhunca Liturgije Riječi⁶, obilježeno je posebnim čašćenjem⁷, koje se ne iskazuje samo gestama

¹ Usp. FRANJO, Apostolsko pismo u obliku motuproprija *Aperuit illis*, 30. rujna 2019.

² FRANJO, *Aperuit illis*, 8; DRUGI VATIKANSKI KONCIL, Dogmatska konstitucija *Dei verbum*, 25: »Stoga je nužno da svi klerici, u prvom redu Kristovi svećenici i ostali, koji se kao đakoni ili katehete legitimno posvećuju služenju riječi, prijanjaju uz Pisma ustrajnim svetim čitanjem i marnim proučavanjem da nitko od njih – dok mora dijeliti povjerenim mu vjernicima prebogat blago Božje riječi, napose u svetom bogoslužju – ne postane 'jalov propovjednik Božje riječi izvana, jer ju ne sluša iznutra'. Isto tako Sveti sabor gorljivo i na poseban način potiče sve Kristove vjernike, a osobito članove redovničkih zajednica, da čestim čitanjem božanskih Pisama izuče 'najuzvišenije poznavanje Isusa Krista' (*Fil* 3, 8). 'Jer nepoznavanje Pisama jest nepoznavanje Krista.'«

³ DRUGI VATIKANSKI KONCIL, Dogmatska konstitucija *Dei verbum*; BENEDIKT XVI., Posinodska apostolska pobudnica *Verbum Domini*.

⁴ Usp. *Sacrosanctum Concilium*, 7, 33; *Opća uredba Rimskog misala* (dalje: OURM), 29; *Red misnih čitanja* (dalje: RMČ), 12.

⁵ Usp. RMČ, 5.

⁶ Usp. OURM, 60; RMČ, 13.

⁷ Usp. RMČ, 17; *Biskupski ceremonijal*, 74.

»Tko da te se ne boji,
Gospodine (*timebit te Domine*) i tko da ne slavi
ime tvoje.« (Otk 15, 4)

Rationale iz Bamberga, 14. st.

i poklicima, već i samom knjigom Evandjelja⁸. Jedan od obrednih oblika prikladnih za ovu Nedjelju može biti ulazna procesija s Evandelistom⁹, ili ako nje nema, njegovo postavljanje na oltar¹⁰.

2. Raspored biblijskih čitanja, koji je Crkva uspostavila u Lekcionaru, otvara put poznavanju cjelokupne Božje riječi.¹¹ Stoga je potrebno poštivati naznačena čitanja, bez da ih se zamjenjuje ili ispušta, rabeći izdanja Biblije odobrena za liturgijsku uporabu.¹² Navještaj čitanja iz Lekcionara uspostavlja svezu jedinstva među svim vjernicima koji ih slušaju. Razumijevanje ustroja i svrhe Liturgije Riječi pomaže okupljenoj zajednici prihvatiti od Boga riječ koja spašava.¹³

3. Preporučeno je pjevati otpjevni psalam, odgovor Crkve koja moli;¹⁴ stoga je potrebno više razvijati službu psalmista u svakoj zajednici.¹⁵

4. U homiliji se, tijekom liturgijske godine, polazeći od biblijskih čitanja, vjernicima tumači otajstva vjere i pravila za kršćanski život.¹⁶ »Pastiri u prvo-
me redu imaju veliku odgovornost tumačenja i omogućavanja svima da shvate Sveto pismo. Budući da je to knjiga naroda, svi koji su pozvani biti služitelji Riječi moraju osjetiti snažnu potrebu da ju učine dostupnom svojoj zajednici.«¹⁷ Biskupi, prezbiteri i đakoni moraju osjećati obvezu za vršenje te službe posebnom posvećenošću, rabeći sva sredstva koja Crkva predlaže.¹⁸

5. Posebna važnost pripada šutnji koja, pogodujući razmatranju, omogućuje da onaj koji sluša Božju riječ prihvati ju i svojom nutrinom.¹⁹

6. Crkva je uvijek pokazivala posebnu pozornost onima koji u zajednici naviještaju Božju riječ: prezbiterima, đakonima i čitačima. Ova služba zahtijeva posebnu nutarnju i izvanjsku pripremu, bliskost s tekstom koji treba

⁸ Usp. RMČ, 36, 113.

⁹ Usp. IGMR, 120, 133.

¹⁰ Usp. IGMR, 117.

¹¹ Usp. IGMR, 57; OLM, 60.

¹² Usp. RMČ, 12, 14, 37, 111.

¹³ Usp. RMČ, 45.

¹⁴ Usp. OURM, 61; RMČ, 19-20.

¹⁵ Usp. RMČ, 56.

¹⁶ Usp. RMČ, 24; KONGREGACIJA ZA BOGOŠTOVLJE I DISCIPLINU SAKRAMENATA, *Homiletski direktorij*, 16.

¹⁷ FRANJO, *Aperuit illis*, 5; *Homiletski direktorij*, 26.

¹⁸ Usp. FRANJO, Apostolska pobudnica *Evangelii gaudium*, 135-144; *Homiletski direktorij*.

¹⁹ Usp. OURM, 56; RMČ, 28.

navijestiti i potrebnu vještinu u načinu njegovoga naviještanja, kloneći se bilo kakve improvizacije.²⁰ Dana je mogućnost da čitanjima prethode kratke i prikladne napomene.²¹

7. Zbog vrijednosti koju ima Božja Riječ, Crkva poziva da se pozornost posveti ambonu s kojega se ona naviješta;²² to nije tek uporabni namještaj, već mjesto koje priliči dostojanstvu Božje riječi i koje stoji u skladnome suodnosu s oltarom: govorimo, naime, o stolu Božje Riječi i Kristova Tijela, misleći pritom na ambon, a osobito, na oltar²³. Ambon je pridržan za biblijska čitanja, otpjevni psalam i vazmeni hvalospjev; s njega se mogu izreći homilija i nakane molitve vjernika, a manje je prikladan da se na njega uzlaži radi tumačenja, davanja obavijesti ili ravnanja pjevanjem.²⁴

8. Knjige koje sadrže odlomke Svetoga pisma u onima koji slušaju njihov navještaj pobuđuju čašćenje otajstva Boga koji govori svojem narodu.²⁵ Zbog toga se traži da se vodi briga o njihovoj kakvoći i izgledu te o primjerenoj uporabi. Nije prikladno u njihovu zamjenu rabiti listiće, preslike i druga pomagala.²⁶

9. U danima koji prethode ili u onima koji slijede nakon Nedjelje Božje riječi korisno je prirediti formacijske susrete s ciljem da se pokaže važnost Svetoga pisma u liturgijskim slavljinama; to može biti prilika da se bolje upozna: kako Crkva okupljena u molitvi čita Sveto pismo na susljedan, polususljedan i tipološki način; koji su kriteriji liturgijske rasporedbe raznih biblijskih knjiga tijekom godine i njezinih vremena; ustroj nedjeljnih i svagdanjih nizova misnih čitanja.²⁷

10. Nedjelja Božje riječi ujedno je zgodna prigoda da se produbi odnos između Svetoga pisma i Liturgije časova, molitve psalama i himana iz Časoslova, biblijskih čitanja, promičući zajednička slavlja Jutarnje i Večernje.²⁸

Među brojnim svetcima i sveticama, koji su svi svjedoci Evanđelja Isusa Krista, kao primjer može biti istaknut sveti Jeronim, zbog velike ljubavi koju je gajio prema Božjoj riječi. Kako je nedavno podsjetio papa Franjo, on je bio »neumorni proučavatelj, prevoditelj, egzeget, duboki poznavatelj i strastveni širitelj Svetog pisma. [...] Osluškujući Božju riječ, Jeronim upoznaje sebe, Božje lice i lice braće te produbljuje osobitu naklonost prema životu u zajedništvu.«²⁹

²⁰ Usp. RMČ, 14, 49.

²¹ Usp. RMČ, 15, 42.

²² Usp. OURM, 309; RMČ, 16.

²³ Usp. RMČ, 32.

²⁴ Usp. RMČ, 33.

²⁵ Usp. RMČ, 35; *Caeremoniale Episcoporum*, 115.

²⁶ Usp. RMČ, 37.

²⁷ Usp. OLM, 58-110; *Homiletski direktorij*, 37-156.

²⁸ *Opća uredba Liturgije časova*, 140: »Čitanje Svetoga pisma, koje se po staroj tradiciji javno obavlja u liturgiji, i to ne samo u euharistijskom slavljenju nego i u božanskoj službi, treba da svi kršćani veoma cijene. Sama ga naime Crkva predlaže: ne po izboru pojedinaca niti po sklonostima raspoloženja, nego u odnosu s otajstvom što ga Zaručnica Kristova razvija tijekom godine [...]. Osim toga, u liturgijskom slavljenju čitanje Svetoga pisma uvijek je popraćeno molitvom.«

²⁹ FRANJO, Apostolsko pismo *Scripturae sacrae affectus*, prigodom 1600-te obljetnice smrti sv. Jeronima, 30. rujna 2020.

Svrha ove Bilješke jest, u svjetlu Nedjelje Božje riječi, probuditi svijest o važnosti Svetoga pisma za naš vjernički život, polazeći od njegova odjeka u liturgiji koja nas stavlja u živ i trajan dijalog s Bogom. »Božja riječ slušana i slavljenja, poglavito u euharistiji, hrani i iznutra jača kršćane te ih osposobljuje ih za vjerodostojno evanđeosko svjedočenje u svakodnevnome životu.«³⁰

Iz Kongregacije za bogoštovlje i disciplinu sakramenata, 17. prosinca 2020.

✠ Robert kard. Sarah
prefekt

✠ Arthur Roche
nadbiskup tajnik

³⁰ Usp. FRANJO, Apostolska pobudnica *Evangelii gaudium*, 174.

SIJEČANJ

17 N DRUGA NEDJELJA KROZ GODINU

- 18 P Svagdan: Heb 5,1-10; Ps 110,1-4; Mk 2,18-22
19 U Svagdan: Heb 6,10-20; Ps 111,1-2.4-5.9.10c; Mk 2,23-28
20 S Svagdan; ili: Sv. Fabijan, papa i muč.; Sv. Sebastijan, muč.
Heb 7,1-3.15-17; Ps 110,1-4; Mk 3,1-6
21 Č Sv. Agneza, djevica i mučenica, *spomendan*
od dana: Heb 7,25 – 8,6; Ps 40,7-10.17; Mk 3,7-12
22 P Svagdan; ili: Sv. Vinko, đakon i mučenik
Heb 8,6-13; Ps 85,8 i 10.11-12.13-14; Mk 3, 13-19
23 S Svagdan: Heb 9,2-3.11-14; Ps 47,2-3.6-7.8-9; Mk 3,20-21

24 N TREĆA NEDJELJA KROZ GODINU

- 25 P OBRAĆENJE SV. PAVLA, *blagdan*
vl.: Dj 22,3-16 (ili: Dj 9,1-22); Ps 117,1-2; Mk 16,15-18
26 U Sv. Timotej i Tit, biskupi, *spomendan*
vl.: 2Tim 1,1-8 (ili: Tit 1,1-5); Ps 96,1-3.7-9a.10; Lk 10,1-9
27 S Svagdan; ili: Sv. Anđela Merici, djevica
Heb 10,11-18; Ps 110,1-4; Mk 4,1-20
28 Č Sv. Toma Akvinski, prezb. i crkveni naučitelj, *spomendan*
od dana: Heb 10,19-25; Ps 24,1-4b.5-6; Mk 4,21-25
29 P Svagdan: Heb 10,32-39; Ps 37,3-6.23-24.39-40; Mk 4,26-34
30 S Svagdan: Heb 11,1-2, 8-19; Ps Lk 1,69-75; Mk 4,35-41

31 N ČETVRTA NEDJELJA KROZ GODINU

VELJAČA

- 1 P Svagdan: Heb 11,32-40; Ps 31,20-24; Mk 5,1-20
2 U PRIKAZANJE GOSPODINOVO. SVIJEĆNICA, *blagdan*
vl.: Mal 3,1-4; Ps 24,7-10; Heb 2,14-18; Lk 2,22-40
3 S Svagdan; ili: Sv. Blaž, biskup i mučenik; ili: Sv. Oskar, biskup
Heb 12,4-7.11-15; Ps 103,1-2.13-14.17-18a; Mk 6,1-6

- 4 Č Svagdan: Heb 12,18-19.21-24; Ps 48,2-4.9-11;
Mk 6,7-13
5 P Sv. Agata, djevica i mučenica, *spomendan*
od dana: Heb 13,1-8; Ps 27,1.3.5.8b-9c; Mk 6,14-29
6 S Sv. Pavao Miki i drugovi, mučenici
od dana: Heb 13,15-17.20-21; Ps 23,1-6; Mk 6,30-34
7 N PETA NEDJELJA KROZ GODINU
8 P Svagdan; ili: Sv. Jeronim Emiliani; ili: Sv. Jozefina Bakhita
Post 1,1-19; Ps 104,1-2a.5-6.10.12.24.35c; Mk 6,53-56
9 U Sv. Skolastika, djevica, *spomendan*
od dana: Post 1,20 – 2,4a; Ps 8,4-9; Mk 7,1-13
10 S Bl. Alojzije Stepinac, biskup i mučenik
od dana: Post 2,4b-9.15-17; Ps 104,1-2a.27-28.29bc-30;
Mk 7,14-23
11 Č Svagdan; ili: Bl. Djevica Marija Lurdska
Post 2,18-25; Ps 128,1-5; Mk 7,24-30
12 P Svagdan: Post 3,1-8; Ps 32,1-2.5-7; Mk 7,31-37
13 S Svagdan: Post 3,9-24; Ps 90,2-6.12-13; Mk 8,1-10
14 N ŠESTA NEDJELJA KROZ GODINU
15 P Svagdan: Post 4,1-15.25; Ps 50,1.8.16bc-17.20-21;
Mk 8,11-13
16 U Svagdan: Post 6,5-8; 7,1-5.10; Ps 29,1a.2.3ac-4.3b.9c-10;
Mk 8,14-21
17 S PEPELNICI: JI 2,12-18; Ps 51,3-6a.12-14.17;
2Kor 5,20 – 6,2; Mt 6,1-6.16-18
18 Č Svagdan: Pnz 30,15-20; Ps 1,1-4.6; Lk 9,22-25
19 P Svagdan: Iz 58,1-9a; Ps 51,3-6a.18-19; Mt 9,14-15
20 S Svagdan: Iz 58,9b-14; Ps 86,1-6; Lk 5,27-32

Druga nedjelja kroz godinu

Ulazna pjesma

Sva zemlja, Bože,
nek ti se klanja
i nek ti pjeva, neka
pjeva tvom imenu!

Ps 66, 4

Zborna molitva

Svemogući vječni Bože,
u tvojoj su ruci i svemirska
prostranstva i srca ljudi: usliši
molitve svoga naroda
i udijeli mir našem vremenu.
Po Gospodinu.

Darovna molitva

Gospodine, daj da ovim
otajstvima pristupamo
s doličnim poštovanjem.
Kad god se slavi spomen
Kristove žrtve, vrši se u nama
djelo otkupljenja. Po Kristu.

Prvo čitanje 1Sam 3, 3b-10, 19

Čitanje Prve knjige o Samuelu

U one dane: Samuel je spavao u svetišću Gospodnjem, ondje gdje je bio Kovčeg Božji. Tada Gospodin zovnu Samuela. On odgovori: »Evo me!« I otrča k Eliju i reče: »Evo me! Ti si me zvao!« A Eli reče: »Ja te nisam zvao. Vрати se i spavaj!« On ode i leže. I Gospodin opet zovnu Samuela. Samuel usta, ode k Eliju i reče: »Evo me! Zvao si me!« A Eli odgovori: »Ja te nisam zvao, sine moj! Vрати se i spavaj!« Samuel još nije poznao Gospodina, još mu ne bijaše objavljena riječ Gospodnja. I Gospodin zovnu Samuela treći put. On usta, ode k Eliju i reče: »Evo me! Zvao si me!« Sada Eli razumje da je Gospodin zvao dječaka. Zato reče Samuelu: »Idi i leži; ako te zovne, ti reci: 'Govori, Gospodine, sluga tvoj sluša.'« Samuel ode i leže na svoje mjesto. I dođe Gospodin i stade i zovnu kao prije: »Samuele! Samuele!« A Samuel odgovori: »Govori, sluga tvoj sluša.« Samuel je rastao, a Gospodin je bio s njim i nije pustio da ijedna od njegovih riječi padne na zemlju. Riječ Gospodnja.

Otpjevni psalam Ps 40, 2, 4ab, 7-10

Pripjev: Evo dolazim, Gospodine,
vršiti volju tvoju!

Uzdah se u Gospodina uzdanjem silnim
i on se k meni prignu i usliša vapaj moj.

U usta mi stavi pjesmu novu,
slavopoj Bogu našem.

Žrtve i prinosi ne mile ti se,
nego si mi uši otvorio:
paljenicâ ni okajnicâ ne tražiš.
Tada rekoh: »Evo dolazim!

U svitku knjige piše za mene:
Milje mi je, Bože moj, vršiti volju tvoju,
Zakon tvoj duboko u srcu ja nosim.«

Pravdu ću tvoju naviještati u zboru velikom
i usta svojih zatvoriti neću,
Gospodine, sve ti je znano.

Drugo čitanje 1Kor 6, 13c-15a, 17-20

Čitanje Prve poslanice

svetoga Pavla apostola Korinćanima

Braćo! Ne tijelo bludnosti, nego Gospodinu,
i Gospodin tijelu! Tâ Bog koji je Gospodina
uskrisio i nas će uskrisiti snagom njegovom.
Ne znate li da su tijela vaša udovi Kristovi?
Tko prione uz Gospodina, jedan je duh.
Bježite od bludnosti!

Svaki grijeh koji učini čovjek, izvan tijela je,
a bludnik griješi protiv svojega tijela.
Ili zar ne znate? Tijelo vaše hram je Duha
Svetoga koji je u vama, koga imate od Boga,
te niste svoji. Jer kupljeni ste otkupninom.
Proslavite dakle Boga u tijelu svojem!
Riječ Gospodnja.

Prijedlozi za pjevanje

Ulazna:	108	Klič Bogu (2. strofa psalma)
ili:	238	Dan Gospodnji
Otpj. ps.:	102	Evo dolazim, Gospodine
Prinosna:	232	Gospode, primi
Pričesna:	188	Na Isusov se spomen sam
ili:	100-101	Kušajte i vidite
Završna:	260	O da bude radost

»Učitelju, gdje stanuješ.«

Tommaso Magalotti: Poziv prvih učenika.

Pričesna pjesma

Mi smo upoznali
ljubav koju Bog
ima u nama
i povjerovali joj.

Iv 4, 16

Popričesna molitva

Udijeli nam, Gospodine,
Duha svoje ljubavi.
Nahratio si nas jednim
kruhom s neba, daj da
tvojom milošću živimo
u bratskoj slozi. Po Kristu.

Pjesma prije Evanđelja *Iv 1, 41.17b*

Našli smo Mesiju, koji je Krist:
po njemu nasta milost i istina.

Evanđelje *Iv 1, 35-42*

Vidješe gdje stanuje i ostadoše kod njega.

Čitanje svetog Evanđelja po Ivanu

U ono vrijeme: Stajao je Ivan s dvojicom svojih učenika. Ugleda Isusa koji je onuda prolazio i reče: »Evo Jaganca Božjega!« Te njegove riječi čula ona dva njegova učenika pa pođoše za Isusom. Isus se obazre i vidjevši da idu za njim, upita ih: »Što tražite?« Oni mu rekoše: »Rabbi« – što znači: »Učitelju – gdje stanuješ?« Reče im: »Dođite i vidjet ćete.« Pođoše dakle i vidješe gdje stanuje i ostadoše kod njega onaj dan. Bila je otprilike deseta ura.

Jedan od one dvojice koji su čuvši Ivana pošli za Isusom bijaše Andrija, brat Šimuna Petra. On najprije nađe svoga brata Šimuna te će mu: »Našli smo Mesiju!« – što znači »Krist – Pomazanik«. Dovede ga Isusu, a Isus ga pogleda i reče: »Ti si Šimun, sin Ivanov! Zvat ćeš se Kefa!« – što znači »Petar – Stijena«.

Riječ Gospodnja.

Molitva vjernika

Braćo i sestre, Bog nas je po svome Sinu pozvao da budemo nasljedovateli njegova puta. S pouzdanjem u njega, uputimo mu svoje prošnje.

1. Vodi svoju Crkvu svjetlom Duha Svetoga da, živeći u svijetu, ne bude utopljena u brige svijeta, nego da, vjerna tvojoj riječi, bude graditeljica tvoga nebeskoga kraljevstva među ljudima, molimo te.
2. Obnovi u svim krštenicima žudnju za vječnošću koju si nam po Kristu pripravo; pomози im da uvijek žive životom koji je tebe dostojan, molimo te.
3. Rasvijetli svojim Duhom sve koji traže put spasenja: daj im prepoznati milost tvoga pogleda i prigrliti put evanđelja, molimo te.
4. Probudi u svima nama odgovornost za vjeru naših bližnjih: daj nam odvažnosti za svjedočanski život vjere kako bismo svojim životom bili drugima znak tvoje blizine, molimo te.
5. Okrijepi svojom utjehom sve koji ostadoše bez doma i životne sigurnosti; ne dopusti da izgube pouzdanje u tebe, a u svima nama probudi ljubav koja umije pomagati i očitovati tvoju blizinu, molimo te.
6. Braću i sestre koji su po smrti napustili dom ovozemnoga boravka primi u svoj nebeski dom, molimo te.

Gospodine, Bože naš, na početku našega puta vjere stoji tvoj poziv i tvoj dar spasenja. Krijepi nas svojom milošću da te uvijek radosna srca tražimo te budemo postojani na putu evanđelja. Po Kristu Gospodinu našem.

Isusov pogled

Ivan drugi dan zaredom opaža Isusa i naziva ga Jaganjcem Božjim. To je skraćeni oblik jučerašnjega usklika: »Evo Jaganjca Božjega koji odnosi grijeh svijeta!« (Iv 1, 29). Time je Ivan prepoznao srce Isusova poslanja: on dolazi skinuti teret krivnje s ljudi. Krivnja je golemo breme pod kojim ljudi pate. Ne znaju ophoditi se s krivnjom, a još manje znaju kako se osloboditi njezina tereta. Budući da je krivnja nepodnošljiva, ljudi je najčešće prebacuju na druge. Tako se krivnja ne umanjuje, nego širi. Isus dolazi skinuti teret grijeha. Ne dolazi ljudima nametati krivnju. Ne će ju ni prebacivati s jednoga na drugoga. Dolazi skinuti ju i tako olakšati njezin teret. Ivanovim slušateljima, a osobito njegovim učenicima, u ušima i svijesti titrale su dvije poznate slike koje se u Isusu spajaju u jednu. Isus je *sluga patnik* iz Knjige proroka Izaije. Na njega će pasti teret krivnje mnogih. On će krivnju mnogih preuzeti na sebe, odnijeti ju na svojim leđima na križ i spržiti ju u vatri ljubavi. I Isus je nedužan kao janje i prikazuje svoj život za mnoge. Usto, on je i pashalno janje koje se blaguje u noći izlaska te se na njemu pokazuje Božje osloboditeljsko djelo. Po Isusu Bog će osloboditi ljude od ropstva grijeha i smrti i izvesti ih u novi život.

Isus dolazi da se na njemu ispune starozavjetna obećanja. Budući da dolazi skinuti i odnijeti terete krivnje, njegov je pogled usmjeren na patnju ljudi pod teretom grijeha i krivnje. Ivan to govori svojoj dvojici učenika. Usmjeruje im pozornost na Isusa. To će njegovim učenicima biti dovoljan razlog da krenu za Isusom. Isus će ih opaziti i pitati što traže. Oni će ga najprije nazvati učiteljem: *Rabbi!* Time pokazuju kako ga razumiju i kakav odnos grade prema Isusu. On im je učitelj. No, njihovo prvo pitanje ne odnosi se ni na kakav sadržaj, nego na Isusa samoga. Gdje stanuje? U pitanju se ne skriva želja za znanjem, nego želja za blizinom. U njima se želja za blizinom probudila iz njihove blizine s Ivanom. Ivanova usmjerenost i pozornost na Isusa u njima je zapalila želju za blizinom. Ono što im je Ivan rekao o Isusu, a još više pozornost s kojom su Ivanovo djelovanje i govor bili usmjereni na njega, probudilo je u njima žudnju za bližim poznavanjem Isusa. Isus ih poziva da *dođu i vide*. Daje im više nego što im je Ivan mogao dati. Poziva ih da dođu blizu, da budu s njim i da sami vide. Pošli su, vidjeli su gdje stanuje i ostali su s njime taj dan. Evandelist pamti i sat u danu. Bila je otprilike deseta ura. Poslije podne.

»Dodite i vidjet ćete.« Caravaggio: *Isus poziva apostole Petra i Andriju*, 1603.-1606.; Hampton Court, London.

Što tražite? – izravno pita Isus dvojicu učenika koji bijahu krenuli za njim. Na početku hoda za njim propituje čovjekova temeljna životna pitanja. Što tražiš od života? Što je tvoja najdublja životna čežnja? Što nedostaje da živiš radosnim i ispunjenim životom? Na početku ne nalazimo poziv na odricanje i pokoru, na velika djela, ili na prinos žrtve. Nalazimo poticaj da zavirimo u vlastito srce. Ono je istinska slika života. Ono je vrelo ljubavi i predanja. Koje su njegove čežnje? Što ga ispunja, a što ga čini praznim? Nasljedovanje Krista tiče se srca. Možda bismo htjeli rukama, djelima, nadoknaditi ono čega nema u srcu. Ali srce je određujuće. Vjera me uvijek pita: prema čemu su usmjerene moje životne želje? ●

Jedan od te dvojice Ivanovih učenika bijaše Andrija, brat Šimuna Petra. On će naći svoga brata Šimuna, reći mu da je pronašao Mesiju i dovest će ga Isusu. Evangelist u par jednostavnih poteza opisuje prvi susret Šimuna s Isusom.

Šimuna je Isusu doveo njegov brat Andrija. Isusu se najčešće dolazi posredstvom drugih, po njihovu svjedočanstvu. Andriji je to bio Ivan Krstitelj, a onda je Andrija to bio svojemu bratu. Kasnije će Šimun dobiti istu zadaću: biti poticaj drugima da i sami dođu k Isusu. Kada Andrija Isusu dovede Šimuna, Isus će ga najprije pogledati. U njegovu pogledu Petar će se u trenu vidjeti na način kako se nikada do tada nije vidio. Isus će mu sasvim jednostavnim riječima dati do znanja da ga poznaje, da zna odakle dolazi i da zna tko će i što biti.

Ti si Šimun! To je prvo. Isus mu zna ime. Poznaje ga. Oni se, doduše, susreću prvi put, ali Šimun nije nepoznat Isusu. Ni Isus Šimunu nije posve nepoznat. Upravo mu je brat Andrija rekao da je Isus Mesija. No, Šimun u tome prvom susretu s Isusom ne će reći ni jedne jedine riječi. Time nam evangelist pokazuje koliko je Šimun bio potresen susretom i onim što mu je Isus rekao. Poznaje ga. Potom mu kaže da je sin Ivanov. Zna njegovu obiteljsku povijest. Zna u kakvoj je životnoj mreži došao u svijet i kako je odrastao. No, Isus mu kaže i tko će biti. Daje mu novo ime. Kefa. Ime Kefa znači *stijena*. Već u prvome susretu najavljuje mu što ga čeka. Njihov zajednički put još nije ni počeo, a Isus mu već kaže što će na njegovu kraju postati. Šimun još nije Petar, Kefa, Stijena. I trebat će mu dugo vremena da to postane. Pa ipak, Isus se nikada ne će predomisлити niti opozvati svoju riječ. Šimun će trebati proći kroz mnoge kušnje dok ga Isusova riječ ne oblikuje u ono što mu je najavio u prvome susretu – dok ne postane Petar, Stijena.

Kada se vjernici sabere oko stola Gospodnjega i slušaju ovaj odlomak s početka Ivanova evanđelja, svijest im obasja jasnoća Isusova pogleda. Postane im jasno da Isus i njih poznaje.

Poznaje ih i u onome što jesu i znade odakle dolaze, ali i što su u njegovim očima i što mogu postati. Ponetko iz susreta s ovim tekstom u sebi osjeti snažan poziv da pođe za Isusom. Na sličan način kako se to dogodilo dvojici Ivanovih učenika. Poželi ići za njim, otkriti gdje staju, susresti se s njime nasamo, odvojeno do mnoštva i od buke. Ponekomu je takav susret odlučujući za daljnji život. Nekomu postane jasno da je i njegova zadaća drugoga, možda nekoga najbližega, dovesti k Isusu. Ponekomu postane jasno kako svojim riječima i djelima ljude više odvraća od traženja Isusa nego što u njima probuđuje čežnju za njim. Ponetko se vrati u vrijeme kad je sam bio nošen dubokom čežnjom za blizinom i upoznavanjem Isusa. Ponetko nauči da oblikovanje sebe prema Isusu pogledu zahtijeva vrijeme, strpljenje, trud i dugi rad na sebi. Jednom riječju, ovaj sasvim jednostavni tekst veoma je slojevit. U svakome svome dijelu dira temelje odnosa s Isusom. Ni je nevažno upitati se kako to evangelistu Ivanu polazi za rukom. I, naravno, nije nevažno tražiti način kako, nakon liturgijskoga susreta, pronaći druge koji još nisu upoznali Isusa i prenijeti im važnu vijest: Našli smo Mesiju!

Ante Vučković

Treća nedjelja kroz godinu

Ulazna pjesma

Pjevajte Gospodinu pjesmu novu! Pjevaj Gospodinu, sva zemljo! Slava je i veličanstvo pred njim, sila i sjaj u svetišću njegovu.

Ps 96, 1.6

Zborna molitva

Svemogući vječni Bože, ravnaj našim životom da vršimo tvoju volju: da u ime tvoga ljubljenoga Sina obilujemo dobrim djelima. Po Gospodinu.

Darovna molitva

Gospodine, pomiri nas sa sobom i primi ove darove: posveti ih snagom svoga Duha da nam budu na spasenje. Po Kristu.

Prvo čitanje Jon 3, 1-5.10

Obratiše se Ninivljani od svojega zlog puta.

Čitanje Knjige proroka Jone

Riječ Gospodnja dođe Joni drugi put:

»Ustani«, reče mu, »idi u Ninivu, grad veliki, i propovijedaj u njemu što ću ti reći.« Jona ustade i ode u Ninivu, kako mu Gospodin zapovjedi. Niniva bijaše grad velik pred Bogom – tri dana hoda.

Jona prođe gradom dan hoda, propovijedajući: »Još četrdeset dana i Niniva će biti razorena.« Ninivljani povjerovali su Bogu; oglašilo se post i obukoše se u kostrijet, svi od najvećega do najmanjega.

Bog vidje što su činili: da se obratiše od svojega zlog puta. I sažali se Bog zbog nesreće kojom im bijaše zaprijetio, i ne učini.

Riječ Gospodnja.

Otpjevni psalam Ps 25, 4bc-5b.6.7bc-9

Pripjev: Pokaži mi, Gospodine, putove svoje!

Pokaži mi, Gospodine, putove svoje, nauči me svojim stazama! Istinom me svojom vodi i pouči me jer ti si Bog, moj Spasitelj!

Spomeni se, Gospodine, svoje nježnosti i ljubavi svoje do vijeka.

Spomeni me se po svojoj ljubavi – radi dobrote svoje, Gospodine!

Gospodin je sama dobrotu i pravednost: grešnike on na put privodi. On ponizne u pravdi vodi i uči malene putu svome.

Drugo čitanje 1Kor 7, 29-31

Prolazi obličje ovoga svijeta.

Čitanje Prve poslanice svetoga Pavla apostola Korinćanima

Ovo hoću reći, braćo:

Vrijeme je kratko!

Odsada i koji imaju žene,

neka budu kao da ih nemaju;

i koji plaču, kao da ne plaču;

i koji se vesele, kao da se ne vesele;

i koji kupuju, kao da ne posjeduju;

i koji uživaju ovaj svijet,

kao da ga ne uživaju,

jer – prolazi obličje ovoga svijeta.

Riječ Gospodnja.

Prijedlozi za pjevanje

Ulazna:	82 ili 152	Pjevajte Gospodu
Otpj. ps.:	96	Pokaži mi, Gospodine
Prinosna:	231	Jedan kruh
Pričesna:	244	Odzivam se, Isuse
ili:		Gospodine, kome da idemo (www.hilp.hr)
Završna:	217	Bože, tvoj smo sveti narod

»Hajdete za mnom i učinit ću vas ribarima ljudi!«

Motiv s brončanoga »Kristova stupa«, katedrala u Hildesheimu, početak 11. st.

Pričesna pjesma

Ja sam svjetlost svijeta; tko ide za mnom, ne će hoditi u tami, nego će imati svjetlosti života.

Iv 8, 12

Popričesna molitva

Svemogući Bože, ovom svetom gozdom dao si nam udio u svom božanskom životu: daj da u tom daru uživamo svu vječnost. Po Kristu.

Pjesma prije Evandelja Mk 1,15

Približilo se kraljevstvo Božje; obratite se i vjerujte evanđelju!

Evandelje Mk 1,14-20

Obratite se i vjerujte evanđelju.

Čitanje svetog Evandelja po Marku
Pošto Ivan bijaše predan, otiđe Isus u Galileju. Propovijedao je evanđelje Božje:

»Ispunilo se vrijeme, približilo se kraljevstvo Božje! Obratite se i vjerujte evanđelju!«

I prolazeći uz Galilejsko more, ugleda Šimuna i Andriju, brata Šimunova, gdje ribare na moru; bijahu ribari. I reče im Isus: »Hajdete za mnom i učinit ću vas ribarima ljudi!« Oni odmah ostaviše mreže i pođoše za njim. Pošavši malo naprijed, ugleda Jakova Zebedejeva i njegova brata Ivana: u lađi su krpali mreže. Odmah pozva i njih. Oni ostave oca Zebedeja u lađi s nadničarima i otiđu za njim. Riječ Gospodnja.

Molitva vjernika

U zajedništvu vjere i poslanja koje nam je Bog udijelio, izrecimo pred njegovim licem svoje zajedničke molitve:

Smiluj nam se i usliši nas.

1. Za tvoju Crkvu: da vjerno hodi putem Krista Učitelja te, živeći zajedništvo vjere, bude dom tvoje blizine za sve ljude, molimo te.
2. Za sve koji se staviše u službu Crkvi i Gospodinu: okrijepi ih vjernošću u nasljedovanju tvoga puta i radošću služenja svim potrebitima, u kojima nam otkrivaš svoje lice, molimo te.
3. Za ovu zajednicu tvojih vjernika: probudi u nama poslušnost tvojoj Riječi; pouči nas da u njoj prepoznamo tvoje lice i spoznamo tvoju volju te nam ona bude svjetlo na putu vjere, molimo te.
4. Daj nam spoznati sve ono što je u našem životu potrebno obraćenja i tvoje milosne obnove kako bismo mogli iskusiti radost Kraljevstva koje si nam u Kristu darovao, molimo te.
5. Ispuni nam srca suosjećanjem i djelatnom ljubavlju prema svima koji su pogođeni posljedicama potresa, a sve koji trpe okrijepi pouzdanjem u tebe, molimo te.
6. Smiluj se našim pokojnima i obdari ih darom vječnoga života, molimo te.

Svemogući Bože, i danas je po snazi tvoje Riječi odjeknuo u nama poziv na obraćenje i nasljedovanje tvoga puta. Usliši nam smjerne molitve i okrijepi nas poučljivošću pred tvojom riječju i poslušnošću za sve na što nas zoveš. Po Kristu Gospodinu našem.

Sve na slavu Božju

Pošto Ivan bijaše predan, njegovo poslanje nastavlja Isus. Ivan je pozivao: »Obratite se jer približilo se kraljevstvo nebesko!« (Mt 3, 2). Isus čini jednako. Toj zadaći pridružuje i učenike: »Hajdete za mnom i učinit ću vas ribarima ljudi!« Tako nam poručuje da radosna vijest ne može biti svojina samo jedne osobe, i da njezin navještaj ne smije prestati. Nužno ju je naviještati dok svi ljudi ne čuju poziv na obraćenje koje vodi punini života Kraljevstva Božjega.

Obraćanje

Prekrasna slika obraćenja, ali i pastoralni izazov nama danas, opisan je u prvome liturgijskom čitanju. Pripovijest o Joni nadišla je biblijske okvire i postala dio vjerske i kulturne baštine čovječanstva. Poznaju je sve abrahamske religije, a ovjekovječili su je brojni umjetnici. Slika njegova boravka u utrobi ribe postala je kršćanima predznak Isusova boravka u grobu. Napisana je u trećem ili četvrtom stoljeću prije Krista, nakon povratka iz babilonskoga ropstva, kad je već postignuta svijest

kako Bog želi spasiti čitavo čovječanstvo, a ne samo izabrani narod. Stoga je govor o obraćenju Ninive svojevrstna pouka onima koji su još uvijek bili skeptični prema univerzalnosti Božjega spasenjskog nauma. Kao što je u obitelji ponekad potrebno prvorodenca podsjetiti da nije jedino dijete, nego da postoje i mlađe sestre i braća, tako se i ovom pripovijesću, punom humora, ali snažne poruke, spomenom prizora iz svete povijesti željelo suvremenike naučiti kako živjeti.

Jona je bio jedan od proroka. Bog ga je uputio da nije dovoljno obraćati samo svoj mali narod, nego da treba krenuti prema velikome gradu Ninivi. Prorok bi to rado učinio, ali razbor je bio snažniji od Božjega zahtjeva. Niniva je bila ogromna prijestolnica neprijateljskoga naroda, pa je zaključio kako bi uzalud riskirao život kad je svjestan koliko je teško propovijedati čak i vlastitim sunarodnjacima. Na sve je načine nastojao izbjeći to poslanje. Uputio se na drugu stranu svijeta. Nakon čudesnih događaja na moru, ipak odlazi u Ninivu. Današnje čitanje opisuje kako je, unatoč

svemu, njegovo propovijedanje tijekom samo jednoga dana obratilo čitav grad. Čak su i životinje činile pokoru. Ipak, ostao je jedan neobraćen: Jona! Njemu se ovakav slijed događaja nije uklapao u ideju Božje pravednosti. Želio je da Bog kazni grješnike. Preko sasušenog bršljana Gospodin ga poučava kako ne može ne voljeti sve ljude i biti neosjetljiv na njihovu moguću propast. Bog čak ne očekuje od njih prvi korak kako bi im oprostio. Govor o uništenju nije prijetnja, nego vapaj: »Obratite se da ne propadnete!«

Grješniku je potreban onaj tko će ga podsjetiti na grijeh. Bog ne odabire grješnike jer ih više voli, nego jer oni imaju veću potrebu. Roditelj se uvijek više brine za dijete kojemu je pomoć potrebna, a grješniku je pomoć

Riječ Gospodnja Joni: »Idi u Ninivu, i propovijedaj u njemu što ću ti reći.«

nužna. Naime, Bog čovjeka nije stvorio za grijeh i prokletstvo, nego za blaženstvo, pa grijeh nije njegovo prirodno okruženje. U grijehu je čovjek izgubljen. Kao što je zalutalom putniku potreban putokaz i vodič, tako je grješnicima potreban netko tko će kazati: »Obratite se!« Zato u današnjem psalmu grješnik vapi: »Pokaži mi, Gospodine, putove svoje.« No, za razliku od Ninivljana koji vanjskim činom pokazuju svijest o grješnosti, u psalmu ne nalazimo tragove savjesti. U njegovu središtu nisu grijeh i pokora, nego Bog koji spašava. To je prava slika obraćenja. Čovjek prestane gledati sebe, pa čak i svoje grijehe, i okrene se Bogu i vjeruje u njegovo milosrđe. Nisu potrebne vrline, nego poniznost i malenost, ili ono što je Isus nazivao »siromaštvo duhom«. Onaj tko je svjestan svoje slabosti, traži Božju pomoć i Bog mu pomaže. Iz te se svijesti mijenja i ponašanje. Neću se promijeniti da mi se Bog smiluje, nego se mijenjam jer sam svjestan njegove milosti.

Punina vremena

Dok nas svijest o Božjoj milosti ispunja radošću, Isusov govor o »ispunjenju vremena« i Pavlov podsjetnik da je »vrijeme kratko« te da »prolazi obličje ovoga svijeta« potiču na odgovornost. Mnogi njihovi suvremenici vrijeme su povezivali s ljudskim iskustvom promjena, prostora i gibanja, ili su mu davali tek značenje pojma, odnosno proizvoda ljudskoga uma, izabrani narod vrijeme je promatrao u njegovoj smislenosti. Svijet ima svoj početak u vremenu i ono ga vodi cilju ispunjenja Božjega saveza s ljudima.

Isus i Pavao rabe izraz kojim se opisivalo spuštanje jedara i pristajanje broda u luku. Tako poručuju da je s Isusom Kristom brod čovječanstva uplovio u svoju luku. Prolazi njegovo do tada poznato obličje. Rađa se novi svijet. Apostol ga opisuje: »Odsada i koji imaju žene, neka budu kao da ih nemaju; i koji plaču, kao da ne plaču; i koji se vesele, kao da se ne vesele; i koji kupuju, kao da ne posjeduju; i koji uživaju ovaj svijet, kao da ga ne uživaju.« Čini se

Radosna vijest koju naviješta, Isus sažimlje u nekoliko glagola: *ispunilo se, približilo se, obratite se, vjerujte! Božje je kraljevstvo blizu, tu, nadomak. Bog je izvršio prvi korak: približio se. Nama predstoji obratiti se i uzvjerovati. No, za taj naš korak važno je prepoznati Božju blizinu. Obraćanje nije tek promjena moralnoga ponašanja. Ono zahtijeva promjenu odnosa prema Bogu, zahtijeva vjeru, življenje sa sviješću o Božjoj blizini. Obraćanje koje nas ne unosi u odnos vjere, i samo je potrebno obraćenja. Gospodin je blizu. Ta sigurnost početak je vjere.*

da su se Korinćani savjetovali s Pavlom o svakodnevnome životu, posebice o bračnom životu. Pavao ne daje praktične upute, nego pruža ključ za razumijevanje kršćanskoga življenja. Kakvo god bilo naše životno stanje i opredjeljenje, treba ga promatrati pogleda uprta u Kraljevstvo. Onaj tko trči, ne gleda u svoje noge, nego prema cilju koji određuje put. Čini se da upravo u ovim pitanjima pojedini službenici Crkve ne dižu pogled dalje od nogu. Apostol ne daje moralnu pouku, nego radost postaje znakom ispravnoga življenja. Ono što te čini istinski radosnim i sposobnim naviještati radosnu vijest, ispravno je, pa bio oženjen ili neoženjen, bogat ili siromašan. Nema uniformnosti i krutih pravila, mada su ih možda i sami Korinćani, kao i mnogi današnji vjernici, očekivali.

I nama je tako ostavljen putokaz da sve što činimo promatramo u perspektivi Kraljevstva. Trenutni svijet ne napuštamo, ali u njemu na drukčiji način živimo, pa ga na taj način i mijenjamo. Krštenje ne mijenja naš životni položaj, nego određuje način kako ćemo ga živjeti. Svaka životna situacija može biti korisna da u noj otkrijemo i naviještamo radosnu vijest. Zato će u ovoj istoj poslanici Pavao zaključiti: »Ili jeli, ili pili, ili drugo što činili, sve na slavu Božju činite.« (1Kor 10, 31).

Slavko Slišković

Četvrta nedjelja kroz godinu

Ulazna pjesma

Spasi nas, Gospodine,
Bože naš, i saberi nas iz
naroda, da slavimo tvoje
sveto ime, da se tvojom
slavom ponosimo.

Ps 106, 47

Zborna molitva

Gospodine, Bože naš, tvoja
Crkva počinje svetu službu:
daj da te štujemo svom dušom
te u tvom Duhu ljubimo
i prihvaćamo sve ljude.
Po Gospodinu.

Darovna molitva

Gospodine,
donosimo na oltar darove
u znak svoga služenja
i predanja: primi ih i pretvori
u otajstvo našeg otkupljenja.
Po Kristu Gospodinu našem.

Prvo čitanje Pnz 18, 15-20

*Podignut ću proroka i stavit ću riječi svoje
u njegova usta.*

Čitanje Knjige Ponovljenog zakona

Mojsije reče narodu: »Proroka kao što sam ja, iz
tvoje sredine, od tvoje braće, podignut će ti
Gospodin, Bog tvoj: njega slušajte! Posve onako
kako si i tražio od Gospodina, Boga svoga, na
Horebu, na dan zbora, kad si govorio: 'Neću
više da slušam glas Gospodina, Boga svoga, niti
želim više gledati taj silni oganj da ne poginem!'»
Nato mi reče Gospodin: 'Pravo su rekli.

Podignut ću im proroka između njihove braće,
kao što si ti. Stavit ću svoje riječi u njegova usta
da im kaže sve što mu zapovjedim. A ne bude li
tko poslušao mojih riječi što ih prorok bude
govorio u moje ime, taj će odgovarati preda
mnom. A prorok koji bi se usuđivao govoriti što
u moje ime što ja ne budem zapovjedio da
govori i koji bi govorio u ime drugih bogova,
takav prorok neka se pogubi.«

Riječ Gospodnja.

Otpjevni psalam Ps 95, 1-2.6-9

Pripjev: O da danas glas Gospodnji poslušate:
»Ne budite srca tvrda!«

Dodite, kličimo Gospodinu,
uzvikujmo Hridi, Spasitelju svome!
Pred lice mu stupimo s hvalama,
kličimo mu u pjesmama!

Dodite, prignimo koljena i padnimo nice,
poklonimo se Gospodinu koji nas stvorio!
Jer on je Bog naš,
a mi narod paše njegove,
ovce što on ih čuva.

O da danas glas mu poslušate:
»Ne budite srca tvrda kao u Meribi,
kao u dan Mase u pustinji
gdje me iskušavahu očevi vaši,
iskušavahu me premda vidješe djela moja.«

Drugo čitanje 1Kor 7, 32-35

Djevica se brine za Gospodnje, da bude sveta.

Čitanje Prve poslanice

svetoga Pavla apostola Korinćanima

Braćo! Rado bih da budete bezbrižni. Neože-
njen se brine za Gospodnje, kako da ugodi
Gospodinu. A oženjen se brine za svjetovno,
kako da ugodi ženi, pa je razdijeljen.

I žena neudana i djevica brine se za Gospod-
nje, da bude sveta i tijelom i duhom; a udana
se brine za svjetovno, kako da ugodi mužu.
Ovo pak govorim vama na korist, ne da vam
postavim zamku, nego da primjerno i nesme-
tano budete privrženi Gospodinu.

Riječ Gospodnja.

Prijedlozi za pjevanje

Ulazna:	79.1	Spasi nas, Gospodine
ili:	226	Od sva se četiri vjetra
Otpj. ps.:	111	Ako danas
Prinosna:	VI	Izvore vode žive
Pričesna:	241	Oče naš dobri, slavimo ti ime
ili:	247	Uzmite, jedite
Završna:	183	Ti, Kriste, Kralj si vjekova

Pa i samim nečistim dusima zapovijeda, i pokoravaju mu se...
Đuro Seder: Isus ozdravlja, 2004.

Pričesna pjesma

Rasvijetli lice nad
 slugom svojim,
 po svojoj me dobroti
 spasi! Gospodine,
 ne bilo me stid što
 te zazvah!

Ps 31, 17-18

Popričesna molitva

Gospodine, ova pričest
 obnovila je u nama
 božanski život. Molimo
 da po tom sredstvu
 spasenja neprestano
 rastemo u vjeri.
 Po Kristu.

Pjesma prije evanđelja Mt 4,16

Narod što je sjedio u tmini svjetlost vidje
 veliku, onima što mrkli kraj smrti obitavahu
 svjetlost jarka osvanu.

Evanđelje Mk 1, 21-28

Učio ih je kao onaj koji ima vlast.

Čitanje svetog Evanđelja po Marku

U gradu Kafarnaumu Isus u subotu uđe u
 sinagogu i poče naučavati. Bijahu zaneseni
 njegovim naukom. Ta učio ih je kao onaj koji
 ima vlast, a ne kao pismoznanci.

A u njihovoj se sinagogi upravo zatekao
 čovjek opsjednut nečistim duhom. On povika:
 »Što ti imaš s nama, Isuse Nazarećanine?
 Došao si da nas uništiš? Znam tko si: Svetac
 Božji!« Isus mu zaprijeti: »Umukni i iziđi iz
 njega!« Nato nečisti duh potrese njime pa
 povika iz svega glasa i iziđe iz njega.

Svi se zaprepastiše te se zapitkivahu: »Što li je
 ovo? Nova li i snažna nauka! Pa i samim neči-
 stim dusima zapovijeda, i pokoravaju mu se.«
 I pročulo se odmah o njemu posvuda, po svoj
 okolici galilejskoj.

Riječ Gospodnja.

Molitva vjernika

S vjerom i pouzdanjem uputimo nebeskomu
 Ocu svoje prošnje, povjeravajući njegovoj
 dobroti svoje potrebe i život Crkve.

1. Rasvijetli, Gospodine, put svoje Crkve:
 daj da, zanesena naukom evanđelja,
 bude radosna vjesnica tvoga spasenja
 i znak tvoje blizine svim ljudima,
 molimo te.
2. Vodi, Gospodine, svojom mudrošću papu
 našega Franju, (nad)biskupa našega I.
 i sve pastire Crkve da proročkom
 hrabrošću naviještaju Istinu spasenja
 te svojim služenjem uvijek očituju
 evanđeosko lice tvoje Crkve, molimo te.
3. Pohodi, Gospodine, svojom milošću
 braću i sestre koje je obuzela snaga zla:
 potakni ih da spremno odgovore tvome
 pozivu na obraćenje i u srcu osjete
 radost života u vjeri, molimo te.
4. Obraduj srca svih koji trpe u posljedicama
 potresa, a nas nadahni za radosnu
 darežljivost i pomoć u ublažavanju
 njihovih nevolja, molimo te.
5. Primi u zagrljaj svoje vječnosti našu
 pokojnu braću i sestre, molimo te.

Primi Gospodine naše smjerne prošnje.
 Ono što nam danas zboriš snagom svoje
 riječi neka bude naš život, u radosnom
 svjedočenju tvoje dobrote i ljubavi prema
 svim ljudima. Po Kristu Gospodinu našem.

Kršćani su 'opsjednuti' Riječju i Duhom

Zadivljenost, zanesenost ljudi, koju je zabilježio evanđelist Marko na početku odlomka, potvrđuje istinu koju povežemo s Božjim obećanjem, danim izabranom narodu po Mojsiju, da će se pojaviti drugi prorok. No, Knjiga Ponovljenoga zakona u zaključku kaže da se prorok poput Mojsija nije pojavio (usp. *Pnz* 34, 10). Krist je novi Mojsije koji ispunja spomenuto obećanje, a znak toga ispunjenja je 'vlast' kojom Isus govori. U našem poimanju 'mjerodavne riječi' živi ideja dosljednosti, čime sužavamo taj pojam na moralni ili moralizatorski vidik.

Snaga Kristove riječi očitovala se na osobit način u pozivu prvih apostola (odlomak naviješten prošle nedjelje: *Mk* 1, 14-20). Ta Riječ odzvanja u ljudskome srcu, u čovjeku stvorenom na Božju sliku; ta je riječ prepoznatljiva i neodoljiva, jer je odgovor na istinitost ljudske čežnje za ispunjenjem nade koja ne ostaje bez odgovora. Njega su apostoli prepoznali u pozivu i obećanju, u istini Riječi.

Ovonedjeljni evanđeoski navještaj bit snage Riječi ocrtava s drugoga motrišta. Kada je ljudska riječ ispunjena božanskim, kada odzvanja Bogom, zlo ne može ostati mirno, nego se očituje, jer ga svetost uznemiruje.

Subota u hramu: dvije odrednice povezane s posebnosti, sa svetošću vremena i mjesta. Pa ipak, prisutna je osoba napadnuta, zahvaćena i obuhvaćena zlom, što pobuđuje sliku opsjedanja vojskom koja želi zauzeti neko naselje, podložiti ljude, oduzeti im slobodu. To zapsjedanje nije daleko od naših iskustava pred prisutnošću zla, kako oko nas, tako i u nama i po nama. Zato na kraju Molitve Gospodnje molimo: »Izbavi nas od zla.«

Dobro zlu ne dopušta skrivenost

No, poznato nam je da prisutnost zla puno puta ne primjećujemo, jer zlo ima sposobnost prikrivanja i prilagodbe. Ono se očituje izazvano riječima, govorom, djelima ispunjenima Bogom. Lako je to provjeriti u svakidašnjici, u našem društvu. Ako se plješeće promicateljima 'društvene korektnosti', ako se namjerno prešućuje istina o bitnome, ako se želi doći do odgovora na tzv. 'svjetonazorska' pitanja (a koje pitanje nije svjetonazorsko?), uz dobro će se očitovati i zlo. Evanđelist Marko u više navrata ističe neobične i neočekivane ispovijedi Isusova božanstva (na primjer stotnik pod križem), pa i od strane zlih duhova.

Pozvani smo razmotriti otklinjateljsku (egzorcističku) snagu Božje riječi koja nema pomirujuću i smirujuću ulogu prije nego se sukobi sa zlom u nama. Ne možemo tražiti mir od Boga prije iscijeljenosti srca od napetosti i nutarnjih razdiranja. U sebi samima možemo primijetiti gdje se javlja težnja za odbijanjem Kristovih riječi i darovanoga otajstva.

Neobično je pitanje koje opsjednuti upućuje Isusu: *Što ti imaš s nama, Isuse Nazarećanine?* Doslovnije: *Što je između nas i tebe;* što nas to povezuje? *Grieh* je stvarnost koja nema ništa zajedničko s Isusom, za koga je rečeno da je bio »nama jednak u svemu, osim u grijehu«. Spasenjska prisutnost shvaća se gotovo kao uništenje. To je umiranje 'staroga čovjeka' koji ne želi umrijeti i grčevito se drži vlastite volje, vlastitih prohtjeva, što su crkveni oci zvali *filautia*,

J. Kirk Richards: Isus moćan na riječi i na djelu.

sebeljublje, pretjerana ljubav prema sebi. U tome je smislu duhovni život – kako ga često nazivaju duhovni pisci – sukob i borba, koja ne može započeti sve dok nas moćna riječ ne zahvati i ne uvede u Božji svijet. To čišćenje (reći će se: dugo i nikada do kraja završeno) zaključuje se ‘protresenošću’. Ona budi i preslaguje.

Kršćansko se obraćenje ne događa bez otvorenoga sukoba Božjega gospodstva i planova Zloga. Evanđelist Marko, u skladu s važnošću koju je u njegovu kontekstu imala ‘demonologija’, kao prvi znak koji čini Sin Božji stavlja egzorcizam, oslobađanje i čišćenje. Taj proces prolaze posebice Dvanaestorica. Prihvaćanje poziva i oduševljenje u njima će suživjeti s nevjerom, traženjima, kušnjama, sve do napuštanja Učitelja prije i za vrijeme muke.

Egzorcizam je uvijek otvaranje prostora Božjemu Duhu, djelovanju Radosne vijesti i življenju nebeskoga kraljevstva. Upravo zbog toga Kristovo će se poslanje morati suočiti s đavolskim suprotstavljanjem u puno oblika. No, milost Riječi ostaje, ako prihvatimo raskrinkavanje suživota sa zlom. Dobro ‘prisiljava’ zlo da se očituje; dobro ne dopušta zlu da djeluje skriveno i da bude ojačano do razorne snage.

Dakle, ono što svatko može učiniti jest zazvati Isusa, Božju riječ; suočiti s vlastitim izborima u kojima dopuštamo da zlo djeluje; moliti da otvorimo srce djelovanju Duha i moliti za snagu istoga Duha da slijedimo ono što smo spoznali kao istinito. Važno je ne prepustiti Zlomu ono što mu ne pripada. Zato nam je dan Duh koji djeluje u svakome kršćaninu.

Istrgnutost iz zla

Evanđelje opisuje Isusa koji zapovijeda: Umukni! Izidi! To su djelotvorne, učinkovite riječi kojima Isus oslobađa i ozdravlja. I baš se u toj radosti javlja i pitanje: Zašto ne izliječi, zašto ne oslobodi sve ljude? U svojoj objavi Bog pokazuje da želi ljude osloboditi boli i zla, ali oni često ostaju. Očito želi pokazati da to zlo i bol imaju smisao, onaj smisao koji je na najizvršniji način očitovan na križu. Da nije bilo toga trenutka iznimne boli, ne bismo bili spašeni. Tu leži i važna nijansa.

Bijahu zaneseni njegovim naukom. Ta je ‘zanesenost’ višeslojna. Evanđelist, rabeći glagol ‘ekplesso’, otkriva da je zanesenost Isusom i njegovom riječju isprepletena udivljenjem, zapanjenošću, zbunjenošću, strahom... Sve su to osjećaji vjere. Tko vjeruje, osjeća strah, ali ga zanos nosi naprijed; osjeća zbunjenoost, ali udivljenje ne dopušta da ostane u tome stanju. Tako zanos vjere rasvjetljuje život u trenutcima strahova i nesigurnosti. Vjera posustaje ondje gdje nema zanos i oduševljenja Bogom.

Sveti Pavao piše da smo otkupljeni visokom cijenom (usp. 1Kor 7, 23). Sva ‘jeftina’ oslobođenja, kao i svi oblici bježanja u ‘zabavnost’ i ovisnosti, zapravo su neistine koje nudi Otac laži, a prihvaća oholost. Isus svojom riječju dokida laž, da bi oholost ustupila mjesto poniznosti i prihvaćanju djelovanja Duha.

Primijetimo u imperativima da Spasitelj nečistomu duhu oduzima riječ i prostor djelovanja u čovjeku, da bi progovorila Riječ i da bi u njemu djelovao Duh. Svako oslobađanje od zla dar je očitovanja Riječi i Duha. Kršćanin je neizbrisivo ‘opsjednut Božjim Duhom i Riječju’.

Istjerivanje zloduha u Evanđelju je usko povezano s pozivom, zbog čega je na početku spomenut poziv apostola. Poveznica je u Božjoj snazi koja ima moć istrgnuti čovjeka iz zla. Cijela se Biblija može čitati u svjetlu te Božje moći koja izvlači iz zla i smrti. Biblija započinje (samo)izgonom prvih ljudi iz zemaljskoga raja, a završava Otkrivenjem, ulaskom u nebeski Jeruzalem. Gospodin izbavlja iz zla i vodi u spasenje. Samo Isus ima tu vlast, a svaka ljudska vlast koja želi djelovati Isusovom snagom relativna je, doslovno: u odnosu prema Njemu, nipošto nad Njim. Tako može doći do nesporazuma u kojem pojedini ljudi, sebe predstavljajući Isusovima, zapravo očituju ono protiv čega je usmjerena Isusova djelotvorna riječ – protiv oholosti.

U svakome liturgijskome slavlju dionici smo te Riječi – ne radi hranjenja oholosti, nego da bismo živjeli iskustvo da niti jedno zlo nije tako veliko da nas Bog ne bi mogao iz njega istrgnuti.

Ivan Šaško

Peta nedjelja kroz godinu

Ulazna pjesma

Dođite, prignimo koljena
i padnimo nice pred
Gospodinom koji nas
stvorio, jer on je Gospodin,
Bog naš.

Ps 95, 6-7

Zborna molitva

Gospodine, tvoja nam je milost
jedina nada, a tvoja zaštita
jedina sigurnost. Molimo te:
snaži svoju obitelj neprestanim
dobročinstvima.
Po Gospodinu.

Darovna molitva

Gospodine, ti nam jelo
i piće daješ za održanje
vremenitog života.
Molimo te da nam postanu
i otajstvo vječnoga spasenja.
Po Kristu.

Prvo čitanje Job 7,1-4.6-7

Kinjim se dok se ne smrkne.

Čitanje Knjige o Jobu

Job progovori:

»Nije li vojnikanje život čovjekov
na zemlji i dani mu kao dani nadničara?
Kao što trudan rob za hladom žudi
i kao nadničar štono plaću čeka,
mjeseci jada tako me zapadoše
i noći su mučne meni dosuđene.
Liježući pomišljam: 'Kad li ću ustati?'
A dižući se: 'Kad ću večer dočekati?'
I tako se kinjim sve dok se ne smrkne.
Dani moji brže od čunka prodoše,
promakoše hitro bez ikakve nade.
Spomeni se: život moj samo je lahor
i oči mi neće više vidjeti sreće!«
Riječ Gospodnja.

Otpjevni psalam Ps 147,1-6

Pripjev: Hvalite Gospodina:
on liječi one koji su srca skršena!

Hvalite Gospodina jer je dobar,
pjevajte Bogu našem jer je sladak;
svake hvala on je dostojan!
Gospodin gradi Jeruzalem,
sabire raspršene Izraelce.

On liječi one koji su srca skršena
i povija rane njihove.
On određuje broj zvijezda,
svaku njezinim imenom naziva.

Velik je naš Gospodin i svesilan,
nema mjere mudrosti njegovoj.
Gospodin pridiže ponizne,
zlotvore do zemlje snizuje.

Drugo čitanje 1Kor 9,16-19.22-23

Čitanje Prve poslanice
svetoga Pavla apostola Korinćanima
Braćo: Što navješćujem evanđelje, nije mi na
hvalu, tã dužnost mi je. Doista, jao meni ako
evanđelja ne navješćujem. Jer ako to činim iz
vlastite pobude, ide me plaća; ako li ne iz vla-
stite pobude – služba je to koja mi je povjere-
na. Koja mi je dakle plaća? Da propovijedajući
pružam evanđelje besplatno ne služeći se
svojim pravom u evanđelju.
Jer premda slobodan od svijui, sâm sebe
svima učinih slugom da ih što više steknem.
Bijah nejakima nejak da nejak steknem.
Svima bijah sve da pošto-poto neke spasim.
A sve činim poradi evanđelja
da bih i ja bio suzajedničar u njemu.
Riječ Gospodnja.

Prijedlozi za pjevanje

Ulazna:	78.2	Dođite, prignimo koljena
ili:	207	Prigni se, svako koljeno
Otpj. ps.:	127	Hvalite Gospodina
Prinosna:	229	Od Božje snage
Pričesna:	199-200	O Kruše živi, milosni
ili:	156	Hvalite, slugo Gospodnje
Završna:	260	O da bude radost

Isus pristupi, prihvati ju za ruku i podiže. I pusti ju ognjica.

Popričesna molitva

Bože, htio si da jedemo od jednog kruha
i pijemo iz jedne čaše.
Daj da životom budemo jedno u Kristu
i u radosti plodni za spasenje svijeta.
Po Kristu.

Pjesma prije Evandelja Mt 8, 17

Krist slabosti naše uze i boli ponese.

Evandjelje Mk 1, 29-39

Ozdravi mnoge koje su mučile razne bolesti.

Čitanje svetog Evandelja po Marku

U ono vrijeme: Pošto Isus izađe iz sinagoge, uđe s Jakovom i Ivanom u kuću Šimunovu i Andrijinu. A punica Šimunova ležala u ognjici. I odmah mu kažu za nju. On pristupi, prihvati je za ruku i podiže. I pusti je ognjica. I posluživaše im.

Uvečer, kad sunce zađe, donošahu preda nj sve bolesne i opsjednute. I sav je grad nagrnuo k vratima. I on ozdravi bolesnike – a bijahu mnogi i razne im bolesti – i zloduhe mnoge izagna. I ne dopusti zlodusima govoriti jer su ga znali.

Rano ujutro, još za mraka, ustane, izađe i po-
vuče se na samotno mjesto i ondje se moljaše.
Potražiše ga Šimun i njegovi drugovi. Kad ga
nađoše, rekoše mu: »Svi te traže.« Kaže im:
»Hajdemo drugamo, u obližnja mjesta, da i
ondje propovijedam! Tâ zato sam došao.« I
prođe svom Galilejom: propovijedao je
u njihovim sinagogama i zloduhe izgonio.
Riječ Gospodnja.

Molitva vjernika

Braćo i sestre, zajedničkom se molitvom
utecimo nebeskomu Ocu da nas snagom
Kristova otkupljenja oslobodi od svakoga zla
i robovanja grijehu.

1. Za tvoju Crkvu: da vjernim življenjem tvoje riječi pobjeđuje svako zlo i donosi tvoj mir svim ljudima, molimo te.
2. Za papu Franju i sve pastire Crkve: čuvaj ih u vjernosti tvojemu Duhu vodstva kako bi svojim služenjem i svjedočenjem bili ustrajni graditelji tvoga Kraljevstva, molimo te.
3. Za braću i sestre koji, pogođeni potresom, trpe u oskudici i beznađu: ispunih ih pouzdanjem u tvoju dobrotu i budi im bliz po radosnoj i darežljivoj ljubavi svojih vjernika, molimo te.
4. Prodahni, Gospodine, svojom dobrotom sve roditelje, znanstvenike, liječnike i sve kojima je povjerena briga za život čovjeka, da s odgovornošću prihvaćaju dar života i čuvaju dostojanstvo svake ljudske osobe, od začeca do prirodne smrti, molimo te.
5. Za braću i sestre koji umriješe zemaljskomu životu: po daru novoga života obrađuj ih vječnim zajedništvom s tobom, molimo te.

Dobri Bože, tvoj je Sin među ljudima živio kao liječnik duše i tijela.

Daj nam vjerno nasljedovati evandjelje života te jednom prispijemo k punini tvoga spasenja.
Po Kristu Gospodinu našem.

Hajdemo drugamo

Tekst iz Knjige o Jobu u malo riječi izriče i sažima cjelokupni ljudski život. U sveto-me Jobu Staroga zavjeta čujemo već glas svetoga Joba Novoga zavjeta, Gospodina našega Isusa Krista. U starome Jobu novi Job progovara o sebi samome, jer je on uzeo našu ljudsku narav, tako da je sve naše postalo njegovo, sve ljudsko postalo je Božje. Postavši čovjekom, Boži Sin rasvijetlio je tmine našega neznanja, neznanja o nama samima. U njemu otkrivamo što je uopće ovaj ljudski život. Poslušajmo zato pozornio Joba, saznajmo tko smo.

U ratu smo, kao Kristovi vojnici

Nije li vojnikanje život čovjekov na zemlji? Krštenjem smo položili vojničku prisegu, postali smo Kristovi vojnici te je cijeli život nas kršćana 'služenje vojnoga roka' na ovoj zemlji. Podsjetimo se što piše sv. Pavao: »Uzmite i kacigu spasenja i mač Duha, to jest Riječ Božju.« Dokle god živimo na ovom svijetu, ne smijemo nikada zaboraviti: u ratu smo! Da, u ratu smo i zato od nas Gospodin očekuje da budemo njegovi vojnici, da se u njegovu vojnom taboru, Crkvi, uvježbavamo za rat, da budemo stalno napeti i spremni na bitke koje ćemo stalno morati voditi. No, protiv koga mi to ratujemo? To je ponajprije rat protiv opasnoga neprijatelja – jer je on nevidljiv – a to je Sotona: »Jer nije nam se boriti protiv krvi i mesa, nego protiv Vrhovništava, protiv Vlasti, protiv upravljača ovoga mračnoga svijeta, protiv zlih duhova po nebesima.« Sotona oblijeće oko nas »kao ričući lav da nas proždre«, da kao dezerteri, kukavice, napustimo Krista i počnemo služiti njemu. Ratujemo, dakle, uvijek protiv Sotone i njegovih zlih duhova, ali i protiv svih onih kojima se Sotona služi, a to su ljudi ovoga svijeta, pa i naši bližnji, koji nas žele odvratiti od Gospodina.

Ali, ratujemo još više protiv sebe samih! Vučemo neprijatelja stalno sa sobom, jer si taj neprijatelj ti samomu sebi. Pogledajmo sebe. Stalno smo u nemiru. I kad činiš dobro, ne činiš ga onako kako ga treba činiti, uvijek ti se u

to uvlači neka samodopadnost, neko koristoljublje. Neprestance smo u neakvoj neravnoteži. Svladao si možda napasti tijela, ali te muče svakojake misli, čist si u tijelu, a joj, a nečist u mislima. Živiš krjeposno, a ohol si. Posvetio si se možda sav istini, ali si bezobrazan u istini, ne istinuješ u ljubavi. A opet, i kad istinuješ u ljubavi, koliko ti se puta dogodi da uopće ne govoriš istinu svojim bližnjima, iz pogrešne obzirnosti. Čim pobijediš jedan grijeh, evo novoga grijeha, čim svladaš jednu napast, eto ti nove napasti. Ma još gore, sama ti je krjepost napast! Sjetimo se onoga farizeja kojega je krjepost pravednosti odvela u nepravednost. Krjepost, dakle, koja bi te trebala podići prema Gospodinu, spušta te prema tebi i tvojemu egoizmu. Ne znaš ni što ti je bolje, neznanje o Bogu ili znanje o Bogu. Ako ne znaš ništa o Bogu, zahvati te lijenost, ravnodušnost. A opet, ako znaš o Bogu, lako možeš postati ohol, samodopadan, tako da svojim znanjem o Bogu, kao znalac o Bogu, završiš isto tamo gdje se našao onaj koji je nezalica o Bogu.

Dakle, u ratu smo! Sveti Job, Gospodin Isus Krist, podsjetio nas je danas da smo u ovome životu neprestance u ratu. Stoga se trebamo ponašati u skladu s ratnim prilikama. Ratne prilike zahtijevaju da se klonimo pretjerana bavljenja, zaplitanja u ovozemaljske stvarnosti, kako to čine nevjernici. Pavao piše: »Tko vojuje, ne zapliće se u svagdanje poslove kako bi se vojskovođi svidio.« Od nas se, Kristovih vojnika, na osobit način očekuje poslušnost vjere (»štit vjere«) spram našega ratnog zapovjednika, Isusa Krista, jer poslušnošću vjere moći ćemo »ugasiti ognjene strijele Zloga«. Trebamo poslušno slušati Kristove riječi, njegove zapovijedi. Jer, njegova je riječ »mač Duha« koji nam je dan protiv neprijatelja. Pritom stalno moramo biti na oprezu da nam neprijatelj – a vidjeli smo da smo i samima sebi prvi neprijatelj! – ne probije bojne redove i uđe među nas. Gospodin nam daje i oružje kojim ćemo se boriti protiv neprijatelja, osobito

život u istini i pravednosti, spremnost za širenje evanđelja mira. Naposljetku, ništa nam to oružje ne će pomoći želimo li se boriti sami protiv neprijatelja, napustimo li bojne redove i vojni tabor Isusa Krista, a to je Crkva. Bez Crkve, bez »suboraca« u Crkvi (Fil 2, 25) osuđen si na poraz. »Barjaci kreću kraljevi«, zato »držimo se« zajedno, Kristovi suborci, stisnimo se u bojne redove i krenimo u rat s Gospodinom protiv Sotone i protiv nas samih.

U svetom beznađu na putu »drugamo«

I dani mu kao u nadničara. Ovaj život nije naša domovina, ovdje smo samo putnici, hodočasnici, odnosno nadničari! Ovdje smo u svijetu da služimo kao nadničari drugima, da služimo u onom što nije naše, što je tuđe. Dakle, u ovome svijetu ne dobivamo nagradu, nego u budućem. Zato ne očekuj nagradu, lovorike, pohvale u ovome svijetu. Nemoj se zbuniti i ne očajavaj zbog toga što drugi dobivaju nagrade, što su na važnim položajima, uspješni i bogati, što napreduju i u društvu, i u Crkvi, a možda uopće ne vjeruju u Gospodina. Briga te za to! Ako si kršćanin, znaš da si nadničar, da u ovome svijetu trebaš raditi za njega u svemu onom što je on stavio pred tebe, u svemu onom što ti je tuđe i strano u ovome svijetu. Jer, jedino po radu u tome tuđem doći ćeš do svojega vlastitog, do Gospodina. I kao što pravi nadničari rade što više da dobiju što veću nagradu, tako i mi kršćani u ovom svijetu, u svemu ovom što nam je tuđe, strano, teško i zahtjevno, radimo najviše: radimo najviše u ljubavi prema bližnjima, radimo najviše u ljubavi prema svojim u obitelji, radimo najviše na poslu koji nam je povjeren, radimo najviše kao svećenici i biskupi, radimo najviše tako što smo predani Crkvi, radimo najviše tako što ljubimo najmanje, siromašne i bijedne. Radimo najviše tako što praštamo. A pritom, da, pritom uvijek imamo na umu da nagrada nije na ovome svijetu.

Čuli smo u današnjem evanđelju divne Kristove riječi: »Hajdemo drugamo, u obližnja mjesta, da i ondje propovijedam! Ta zato sam došao.« I Gospodin je nadničar bio u ovome svijetu. Nije dobio nikakve nagrade, štoviše,

jedina »nagrada« bila mu je križ! U ovome svijetu kretao se u tuđem, u našem grješnome životu; uvijek je odlazio »drugamo«. Da, kršćanski je život »odlaženje drugamo«, nadničarenje, odlaženje od jednoga posla do drugoga, a to znači odlaženje od sebe samih: odlaženje od sebe k Bogu, odlaženje iz ovoga svijeta prema budućemu svijetu. Zato u ovome svijetu, kao Kristovi nadničari, u tome »odlaženju drugamo« stalno umiremo sebi, iz dana u dan, poput sv. Pavla: »Dan za danom umirem, tako mi slave vaše, braćo, koju imam u Kristu Isusu, Gospodinu našem.«

Liježuć pomišljam: »Kad li ću ustati?« A dižuć se: »Kad ću večer dočekati!« I tako se kinjim sve dok se ne smrkne. Koje misli! Kakav opis silne neravnoteže našega života, silne ognjice ovoga života koja i nas muči, kao i Petrovu punicu. Nema u ovome svijetu ravnoteže. Neuravnoteženi smo. I dobro je da je tako. Neuravnoteženost nas tjera na vojničovanje, u rat. Pa i sami porazi i napasti mogu ti biti korisni ako po njima postaneš još više ponizan, više hrabar i više postojan u ljubavi prema Gospodinu. Tako nas neuravnoteženost u ovome životu dovodi do Gospodina koji nam jedini daruje nešto od svoje uravnoteženosti dok se kinjimo u ovom životu. A ako ostanemo vjerni njemu, primit ćemo puninu njegove uravnoteženosti. I još nešto.

Dani moji brže od čunka prodoše, proma-koše hitro bez ikakve nade. Spomeni se: život moj samo je lahor i oči mi ne će više vidjeti sreće! Bližimo se kraju druženja s Jobom jer je ovaj život ograničen, pa tako i prostor pisanja. Sveti Job poučava nas da postoji spasonosna vrsta beznađa, očaja. To se beznađe odnosi na ovaj svijet. Svetim beznađem postaješ slobodan od ovoga svijeta, jer svoju nadu ne stavljaš u ovaj svijet, nego u Gospodinov svijet. Naš je život kao lahor, kao dašak, sve ovdje brzo prolazi. Zato spram svega prolaznoga zauzmimo stav svetoga beznađa i neka naše oči budu upravljene onamo odakle nam dolazi istinska sreća, a to je sreća vječnoga života u Gospodinu. Njemu slava i vlast u vijeke vjekova. Amen.

Ivica Raguž

Šesta nedjelja kroz godinu

Ulazna pjesma

Budi mi, Gospodine,
hrid zaštite, tvrđava
spasenja. Jer ti si hrid
moja, tvrđava moja,
radi imena svoga
vodi me i ravnaj!

Ps 31, 3-4

Zborna molitva

Bože, rekao si da boraviš
u pravednu i iskrenu srcu.
Daj da mi budemo takvi
te se trajno nastaniš u nama.
Po Gospodinu.

Darovna molitva

Gospodine, nek nas
ovaj prinos očisti
i obnovi na sliku Kristovu,
da vršimo tvoju volju
i postignemo obećanu
nagradu. Po Kristu.

Prvo čitanje Lev 13, 1-2.45-46

Neka je gubavcu stan izvan tabora.

Čitanje Levitskog zakonika

Reče Gospodin Mojsiju i Aronu:

»Ako se kome na koži pojavi otekline ili lišaj
ili bjelkasta pjega što bi bila nagovještaj gube
na koži njegova tijela, neka se takav dovede
svećeniku Aronu ili kojemu od njegovih sino-
va svećenika.

Onaj koji se bude ogubavio, neka nosi raspa-
ranu odjeću; kosa neka mu je raščupana; gor-
nju usnu neka prekrije i viče: 'Nečist! Nečist!'
Sve dok na njemu bude bolest, neka nečistim
ostane, a kako je nečist, neka stanuje nasamo:
neka mu je stan izvan tabora.«

Riječ Gospodnja.

Otpjevni psalam Ps 32, 1-2.5.11

Pripjev: Utočište ti si moje,
radošću me spasenja okružuješ.

Blažen onaj kome je grijeh otpušten,
kome je zločin pokriven!
Blago čovjeku kome Gospodin
ne ubraja krivnju
i u čijem duhu nema prijevare!

Grijeh svoj tebi priznah

i krivnju svoju više ne skrivah.

Rekoh: »Priznat ću Gospodinu prijestup svoj«,
i ti si mi krivnju grijeha oprostio.

Radujte se Gospodinu i kličite, pravedni,
kličite svi koji ste srca čestita!

Drugo čitanje 1Kor 10, 31 – 11,1

*Nasljedovateli moji budite,
kao što sam i ja Kristov.*

Čitanje Prve poslanice

svetoga Pavla apostola Korinćanima

Braćo: Ili jeli, ili pili, ili drugo što činili,
sve na slavu Božju činite.

Ne budite na sablazan

ni Židovima, ni Grcima,

ni Crkvi Božjoj,

kao što i ja svima u svemu ugađam

ne tražeći svoju korist,

nego što koristi mnogima na spasenje.

Nasljedovateli moji budite,

kao što sam i ja Kristov.

Riječ Gospodnja.

Pjesma prije Evanđelja Lk 7, 16

Prorok velik usta među vama!

Pohodi Bog narod svoj!

Prijedlozi za pjevanje

Ulazna:	78.1	Gospodin je jakost
ili:	214	Molimo tebe
Otpj. ps.:		Utočište ti si moje (ŽV 1-2012)
Prinosna:	XV	Oče, primi žrtvu ovu
Pričesna:	135.3	Bog je tako ljubio svijet
Završna:	259	Krist nas je sobom hranio
ili:	I	Svi kliknimo Kristu

»Ako hoćeš, možeš me očistiti.«

Tommaso Magalotti: Gubavac susreće Isusa.

Evangelje Mk 1, 40-45

I odmah nesta s njega gube i očisti se.

Čitanje svetog Evanđelja po Marku

U ono vrijeme:

Dode k Isusu neki gubavac, klekne i zamoli: »Ako hoćeš, možeš me očistiti!« Isus ganut pruži ruku, dotače ga se pa će mu: »Hoću, budi čist!« I odmah nesta s njega gube i očisti se. Isus se otrese na nj i odmah ga otpravi riječima: »Pazi, nikomu ništa ne kazuj, nego idi, pokaži se svećeniku i prinesi za svoje očišćenje što propisa Mojsije, njima za svjedočanstvo.«

Ali čim iziđe, stane on uvelike pripovijedati i razglašavati događaj tako da Isus više nije mogao javno ući u grad, nego se zadržavao vani na samotnim mjestima. I dolazahu k njemu odasvud.

Riječ Gospodnja.

Pričesna pjesma

Bog je tako ljubio svijet
da je dao svoga Sina
Jedinorođenca da nije
dan koji u njega vjeruje
ne propadne, nego
da ima život vječni.

Iv 3, 16

Popričesna molitva

Gospodine, uživali
smo kruh s neba.
Daj da ga uvijek
budemo gladni jer
nam daje pravi život.
Po Kristu.

Molitva vjernika

U molitvi združeni, uputimo svoje prošnje Ocu nebeskom da budemo vjerni nasljedatelji njegovu Sina te iskusimo puninu njegova otkupljenja. Kličimo zajedno:

Tebe molimo, usliši nas.

1. Da Crkva, vjerna evanđelju, uvijek pronade put do svih koji su odbačeni i koji gladuju za duhovnom i materijalnom pomoći, molimo Gospodina!
2. Da svi koji nose teret grijeha spoznaju radost obraćenja i iskuse ljepotu života u zajedništvu tvojih vjernika, molimo Gospodina!
3. Da svi nositelji društvene vlasti i odgovornosti promiču i grade istinsku pravednost i solidarnost sa svima koji su u potrebi, molimo Gospodina!
4. Da ova okupljena zajednica bude zajednica žive vjere te djelatnom ljubavlju širi radost tvoga Kraljevstva na sve ljude koje susrećemo, molimo Gospodina!
5. Da svi koji su prešli prag tjelesne smrti po tvome milosrđu prispiju u tvoje vječno blaženstvo, molimo Gospodina!

Bože, izvore života i vrelo milosrđa, usliši nam molitve i prožmi nas ljubavlju kojom je tvoj Sin ljubio svakoga čovjeka te među svojim bližnjima pronosimo ljepotu zajedništva s tobom.

Po Kristu Gospodinu našem.

Isusov iscjeliteljski dodir

Usporedimo li Isusov susret s gubavcem, opisan u Evanđelju po Marku, i propise o gubi u Mojsijevu zakonu, lako ćemo uočiti da se neki od tih propisa u ovojme događaju vrše, a neki ne. Pokušat ćemo iz toga izvući neku pouku.

Knjiga Levitskoga zakonika, iz koje čitamo odlomak u današnjemu prvom čitanju, propisuje da onaj tko oboli od gube treba nositi rasparanu odjeću, biti raščupane kose, prekriti gornju usnu i vikati »Nečist, nečist!«. Gubavac je zapravo morao živjeti izdvojen od drugih ljudi, a kad bi koga susreo, morao ga je vičući upozoriti na opasnost od zaraze. Međutim, gubavac iz današnjega odlomka iz Evanđelja po Marku to ne čini. On postupa upravo suprotno. Umjesto da viče »Nečist, nečist!« i udalji se od ljudi, on pristupa Isusu, pada na koljena i kaže mu: »Ako hoćeš, možeš me očistiti!« Izgleda da gubavac Isusa nije slučajno susreo, nego ga je baš tražio. Na njegovo ponašanje Isus ne reagira onako kako bi se očekivalo, poštujući odredbe Zakona. Isus ne bježi od gubavca i ne prekora ga što krši Zakon, nego ga ispruženom rukom dotiče i on ozdravlja.

Taj Isusov dodir gubavca izuzetan je. Znamo da dodirom zaraza prelazi s bolesne na zdravu osobu, a ovdje Isus svojim dodirom bolesnoga ozdravlja. Sve to popraćeno je snažnim emocijama. Isus je, kad mu se približio gubavac, bio ganut, a na njegovu molbu da ga očisti odgovorio mu je: »Hoću, budi čist!« Isus je, dakle, postupio prema onome što je u tome trenutku osjećao i htio. Znao je kako je težak život gubavcima i kako im je zbog njihova stanja mnogo toga uskraćeno. Oni se nisu mogli normalno družiti s drugim ljudima. Nisu mogli dolaziti ni u hram niti sudjelovati u zajedničkome bogoslužju. Dok su drugi ljudi vršili Božje zapovijedi tako što su sudjelovali u blagdanskim slavljima, gubavci su vršili Božje zapovijedi tako što nisu pristupali ni hramu ni drugim mjestima gdje se okupljaju ljudi. Na taj način postupali su odgovorno i ispravno,

»Hoću. Budi čist.«

Tommaso Magalotti: Isus ozdravlja gubavca.

pa su negdje u dubini duše mogli osjećati da će ih Bog zbog njihova poštivanja Zakona jednom nagraditi. Ali teško da su u vršenju propisa koji su se odnosili na njihovo žalosno stanje mogli pokazati izvanjsku radost. Slavljenička dimenzija vršenja Zakona u životu gubavaca mogla se osjetiti samo kao čežnja. Pa ipak, samo postojanje propisa o gubavcima svjedoči kako Zakon pazi da im se ne dogodi ono najgore, a to je da budu zaboravljeni ili ignorirani. Ako zbog opasnosti da zaraze druge ljude ne smiju sudjelovati u slavljima i okupljanjima, to ne znači da su gubavci lišeni svakoga odnosa s Bogom i ljudima. Upravo obdržavajući restriktivne propise koji se na njih odnose, gubavci pokazuju ljubav prema bližnjemu, a Zakonom, koji daje praktične upute za razna životna stanja, Bog pokazuje da ga čovjek može susreti i u najvećoj patnji, boli i osamljenosti.

Premda je zdravlje dobro i poželjno, čovjek ne mora biti zdrav da bi živio u zajedništvu s Bogom. Zdravlje nije apsolutni kriterij po kojem se mjeri vrijednost i smisao života. Ali za zdravlje se svakako treba brinuti, pa i propisi Zakona, koji govore o tome kako se treba ponašati gubavac, imaju u vidu čuvanje općega zdravlja naroda, a predviđaju i mogućnost ozdravljenja samoga gubavca, te mu nalažu što u tome sretnom slučaju treba učiniti.

U tome okviru događa se i ovaj Isusov susret s gubavcem, susret ispričovijedan upravo u svjetlu ozdravljenja, pa ga tako treba i čitati. Iz te perspektive drukčije se promatra i činjenica da se ni gubavac ni Isus ne pridržavaju svih propisanih normi ponašanja. Iskustvo nas uči da postoje izvanredne okolnosti u kojima se duh i svrha Zakona ostvaruju mimo njegovih propisa. To je upravo ovdje slučaj. Opasno je dodirivati gubavca jer se tako čovjek može zaraziti, ali ako netko dodirom liječi, onda je jasno da time ne krši, nego upravo ispunjava Zakon kojemu je cilj spriječiti širenje bolesti i donijeti zdravlje. Gubavac je pristupio Isusu jer je vjerovao da ga može ozdraviti, a Isus je dodirnuo gubavca jer je to mogao i htio učiniti.

Susret Isusa i gubavca time nije završen. Ono što slijedi govori nam da Isus nije htio da se iz toga događaja izvuku pogrešni zaključci i obezvrijede zakonski propisi koji pozivaju na odgovorno ponašanje u slučaju gube ili bilo koje druge bolesti. To se vidi iz toga što se nakon ozdravljenja gubavca Isusov ton drastično mijenja. Prije ozdravljenja Isus je prema gubavcu bio sućutan, ne prekora ga zbog njegova kršenja Zakona, ali mu se nakon ozdravljenja obraća otresito upozoravajući ga da nikomu ništa ne kazuje, nego neka izvrši ono što Zakon propisuje za slučaj ozdravljenja od gube.

Možemo razumjeti gubavčevu radost zbog ozdravljenja i potrebu da svima kaže što mu se dogodilo. Možda je on to smatrao i svojim načinom zahvale Isusu, pa ga nije poslušao i svuda je razglašavao ovaj događaj. Ali Isus od

Gubavac, prekriven ranama, stupa pred Isusa i kaže mu: »Ako hoćeš, možeš me ozdraviti.« Ne traži i ne moli ozdravljenje. Dolazi pred Isusa pun vjere i kaže: »Ako hoćeš, ako je tvoja volja, možeš...«. Bol i želja za ozdravljenjem dovele su ga k Isusu, ali vjera koju nosi u sebi, daje prednost Bogu i njegovoj volji. Spreman je i dalje trpjeti, ako je to u skladu s Božjim htijenjem. Slično je molio i Isus uoči svoje muke: »Ako je moguće, neka me mimoide ova čaša. Ali ne kako ja hoću, nego kako hoćeš ti.« Taj vjernički 'ako' prihvaća u svemu Božju volju, a trpljenje i kušnje stavlja u njegove ruke. »Bože, ako hoćeš, pomози mi prihvatiti sve što ti hoćeš.«

njega nije tražio takvo svjedočanstvo. Štoviše, izričito mu ga je zabranio. Ovdje je dobro prisjetiti se da Isus tako postupa i u nekim drugim slučajevima te zabranjuje da se govori o njegovim čudesima, čak i kada ih uopće nije moguće sakriti, kao što je, primjerice, u slučaju oživljenja Jairove kćeri (usp. Mk 5, 43).

Očito je da Isus ne želi da ga ljudi doživljavaju kao nekoga čudotvornog iscjelitelja, čije bi se poslanje svodilo na rješavanje zdravstvenih teškoća, koje su sastavni dio čovjekova zemaljskoga života. U tome smislu treba svakako imati na umu nekoliko jednostavnih činjenica. Isus je doista čudesno ozdravljao bolesnike, ali time nije dokinuo nijednu bolest. Nijedan bolesnik kojega je Isus čudesno izliječio nije time stekao takav imunitet da više nije nikada mogao oboljeti i umrijeti. I na kraju, Isus je svojom smrću i uskrsnućem pobijedio smrt, ali ni nju nije dokinuo kao neizbježno iskustvo svakoga čovjeka. Čudesnim ozdravljenjem gubavca Isus je pokazao svoje osjećaje prema bolesnicima i spasonosnu snagu Kraljevstva Božjega, a zapovjediavši mu da o tome nikomu ništa ne kazuje, pokazao je da dioništvo u Božjem Kraljevstvu ne ovisi o nečijemu zdravstvenom stanju, nego da se u njega ulazi vršeći volju Oca nebeskoga (usp. Mt 7, 21).

Domagoj Runje

Blagoslov naroda evanđelistarom

U slavlju mise, nakon navještaja evanđelja i iskazivanja počasti evanđelistaru, biskup blagoslovlja puk evanđelistarom. Molio bih objašnjenje o značenju i podrijetlu te liturgijske geste.

Mislav P.

Navještaj evanđelja predstavlja vrhunac liturgije Riječi. Crkva u naviještenoj riječi prepoznaje Krista prisutnoga jer »on govori kad se u Crkvi čitaju sveta Pisma« (SC 7). Susret Crkve s Gospodinom po naviještanju i slušanju njegove riječi oblikovao je razne obredne geste vjere i štovanja: navještanju Evanđelja prethode procesija, kađenje, poklik Kristu, znamenovanje znakom križa; Evanđelje se naviješta svečano, pjevanjem, a zajednica ga sluša stojeći; na kraju đakon ili svećenik ljubi evanđelistar – na sličan način kako se na početku mise iskazuje čast oltaru, znaku Kristove prisutnosti. U svoj toj obrednosti, uz znak ambona s kojega se naviješta (samo) Božja riječ, posebna je pozornost od najstarijih vremena bila pridavana Evanđelistaru, knjizi koja sadrži tekst svetih Evanđelja. Evanđelistar je bio poiman kao znak Kristove prisutnosti. Zato je evanđelistar oblikovan i urešen kao najsvečanija liturgijska knjiga, svečano ga se nosi u procesiji (kao i Gospodinov križ), iskazuje mu se čast kađenjem i poljupcem (na sličan način kao i oltaru), a u liturgijskome prostoru daje mu se posebno mjesto.

Na tragu te liturgijske osjetljivosti može se govoriti i o blagoslovu puka evanđelistarom nakon navještaja evanđelja. Ipak, potrebna su neka razjašnjenja. Čin blagoslova zajednice evanđelistarom izvorno ne pripada rimskoj liturgijskoj tradiciji. Nakon Drugoga vatikanskog koncila nerijetko se, osobito u papinskim slavljima, nastoji istaknuti zajedništvo cijele Crkve i povezanost različitih liturgijskih tradicija, pa se u rimski obred unose neki elementi iz bogate baštine kršćanskoga Istoka. Tako je čin blagoslova puka evanđelistarom na svečanim papinskim slavljima preuzet iz bizantske tradicije.

U bizantskome obredu ta gesta pripada jednako biskupu kao i svećeniku. Rimski pak obred u novije vrijeme preuzima tu gestu, ali s izvjesnim ograničenjem. Nova *Opća uredba Rimskoga misala* (br. 175) dala je legitimnost toj obrednoj gesti u rimskome obredu, ali s napomenom: »Kad đakon poslužuje biskupu, donosi knjigu biskupu da ju poljubi ili ju sam poljubi (...). U svečanim slavljima biskup može, ako je zgodno, blagosloviti narod evanđelistarom.« Razvidno je da je ta gesta u rimskome obredu pridržana *samo za slavlja kojima predsjedava biskup*, i to za ona svečanja slavlja.

Razlog pridržanosti te geste za svečanja slavlja kojima predsjedava biskup stoji, čini se, u činjenici da je rimski obred uvijek naglašavao tijesan suodnos biskupske službe s naviještanjem evanđelja (P. Sirboni). Biskup je, naime, prvi služitelj naviještanja Kristova evanđelja, što se u liturgiji biskupskoga ređenja izražava znakom polaganja evanđelistara na biskupovu glavu. Odnos biskupske službe i naviještanja evanđelja još je jače istaknut u slavlju euharistije prema ambrozijanskome obredu: nakon navještaja evanđelja, đakon pristupa biskupu, koji sjedi na katedri, i okadi ga, na sličan način kao i evanđelistar prije navještaja evanđelja. Činom kađenja biskupa želi se pokazati da biskupova pastirska riječ, izrečena u homiliji, nema za cilj samo tumačiti riječ, nego biti nastavak i aktualizacija naviještene Božje riječi. I bez uvođenja toga znaka u rimski obred, on može biti nadahnuće dubljem razumijevanju liturgije Riječi, osobito homilije.

Gesta blagoslova puka evanđelistarom uvedena je, dakle, u rimski obred kao 'novost', ali samo za slavlja kojima predsjedava biskup te nije predviđena za druga slavlja. U slavlju Nedjelje Božje riječi, neovisno predsjedava li biskup ili prezbitar, priliči pak dati više prostora svečanoj 'intronizaciji' evanđelistara, to jest njegovu polaganju na prikladno mjesto, gdje mu se iskazuje čast poljupcem, kako bi se jasnije istaknula važnost i snaga Božje riječi u slavlju vjere. ■

INFORMACIJE I NARUDŽBE:

HRVATSKI INSTITUT ZA LITURGIJSKI PASTORAL
Ksaverska cesta 12a, 10000 Zagreb • tel.: +385 (0)1 5635 050
e-mail: pretplata@hilp.hr • www.hilp.hr

Ante Crnčević ♦ Ivan Šaško

Liturgija i tijelo

Prilozi za liturgijsku antropologiju

Tvrdi uvez ♦ 400 stranica

Cijena: 190 kn

LITURGIJSKI KALENDAR 2021

Meki uvez ♦ 126 stranica

Cijena: 30 kn

Narudžbe na: **narudzbe@hilp.hr** ili: **+385 (0)1 5635 050**

Troškovi poštarine nisu uračunati u cijenu.

živo vrelo

List izlazi 13 puta godišnje. Cijena pojedinog primjerka: 13,00 kn. Inozemstvo: 3,70 EUR; 4,50 CHF; 6,20 USD; 6,20 CAD; 7,50 AUD

Godišnja pretplata: 169,00 kn. Inozemstvo: 48 EUR; 58 CHF; 80 USD; 80 CAD; 97 AUD • BiH, SRB, MNE: 36 EUR

Za pretplatnike s deset i više primjeraka odobravamo popust od 10%.

Uplate za Hrvatsku: Privredna banka Zagreb, d.d. – IBAN: HR8823400091110174994

model plaćanja: 02 – poziv na broj: upisati pretplatnički broj

Uplate za inozemstvo: Privredna banka Zagreb, d.d. – IBAN: HR8823400091110174994 – SWIFT: PBZGHR2X

